

Realizatorzy projektu:

ECORYS
Research and Consulting

Przewodnik dla Rodzica

Człowiek - najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

PRZEWODNIK DLA RODZICA

Lider projektu:

Partnerzy projektu:

Biuro projektu:

ECORYS Polska Sp. z o.o.

ul. Łucka 2/4/6

00-845 Warszawa

www.poznajswiat.ecorys.pl

Przygotowanie i wydanie publikacji:

ECORYS Polska Sp. z o.o.

Publikacja bezpłatna

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

SPIS TREŚCI

I. Wprowadzenie – informacje projekcie i zastosowaniu przewodnika	7
II. Zestaw 3 wystandaryzowanych kwestionariuszy do samobadania zainteresowań zawodowych uczniów należących do różnych grup wiekowych – wersja papierowa.....	23
A. Test do samobadania zainteresowań zawodowych (dla uczniów szkół podstawowych)	23
B. Test do samobadania zainteresowań zawodowych (dla uczniów szkół gimnazjalnych).....	32
C. Test do samobadania zainteresowań zawodowych (dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych).....	42
III. Pakiet narzędzi – instrukcje obsługi programu komputerowego i zastosowania pakietu narzędzi.....	53
IV. Jak wspierać dziecko w procesie rozwoju zawodowego? – wskazówki dla rodziców.....	81
V. Zakończenie	103

I. WPROWADZENIE – INFORMACJE PROJEKCIE I ZASTOSOWANIU PRZEWODNIKA

Jako świadomy Rodzic na pewno najlepiej wiesz, jak ważna jest Twoja rola w procesie planowania kariery zawodowej Twojego Dziecka. Zapewne też zdajesz sobie też sprawę z tego, że rozwój tożsamości zawodowej zaczyna się od bardzo wczesnych lat, dlatego niezmiernie ważne jest tu udzielanie wsparcia dzieciom na każdym etapie tego rozwoju. W tym zadaniu pomogą Ci narzędzia, które wypracowane zostały w ramach projektu „Poznaj swoje zainteresowania i świat szkolnictwa zawodowego”.

Poradnik, który trzymasz w ręku, stanowi nieodłączny element pakietu narzędzi wypracowanych w projekcie. Jego zadaniem jest wyjaśnienie Ci, w jaki sposób korzystać z pakietu oraz udzielić wskazówek przydatnych w procesie wspierania Dziecka w planowaniu ścieżki kariery. W poradniku znajdziesz informacje o projekcie i zastosowaniu przewodnika, kwestionariusze zainteresowań zawodowych wraz z objaśnieniami, przy pomocy których Twoje Dziecko może sprawdzić, jaki typ zainteresowań jest u niego dominujący i którego wyniki może wykorzystać w planowaniu kariery, instrukcje obsługi programu komputerowego, a także materiały wspierające proces planowania ścieżki kariery. Podręcznik został podzielony na kilka części, tak by maksymalnie ułatwić Ci korzystanie z niego i wyjaśnić Ci w przystępny sposób wszystkie możliwości zastosowania pakietu narzędzi.

Projekt realizowany był we współpracy ECORYS Polska, Instytutu Technologii Eksploatacji – Państwowego Instytutu Badawczego w Radomiu i Copy Con Sp. z o.o. w ramach PO KL Priorytet III. Wysoka jakość systemu oświaty, Działanie 3.4. Otwartość systemu edukacji w kontekście uczenia się przez całe życie, Poddziałanie 3.4.3. Upowszechnienie uczenia się przez całe życie – projekty konkursowe.

Skierowany był do szkół (podstawowych, gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych), uczniów tych szkół, rodziców, nauczycieli, doradców zawodowych, psychologów, pedagogów szkolnych oraz pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych.

Celem projektu było stworzenie pakietu narzędzi diagnostycznych i materiałów metodycznych wspierających proces planowania ścieżki edukacyjnej ludzi młodych, takich jak Twoje Dziecko, przeznaczonych dla uczniów z różnych grup wiekowych, ich rodziców, nauczycieli, doradców zawodowych, pracowników szkół i poradni psychologiczno-pedagogicznych.

W ramach projektu stworzone zostały narzędzia diagnostyczne i materiały metodyczne w wersji elektronicznej i drukowanej, które mają za zadanie pomóc Twojemu Dziecku w procesie planowania ścieżki kariery.

W ICH SKŁAD WESZŁY:

A. ZESTAW KWESTIONARIUSZY.

Zestaw 3 wystandaryzowanych kwestionariuszy do samobadania zainteresowań zawodowych dziecka, który składa się z 3 wystandaryzowanych kwestionariuszy (przeznaczonych dla różnych grup wiekowych) w wersji elektronicznej i w wersji do druku (wraz z podręcznikiem do testu w obu wersjach):

1. *Test do samobadania zainteresowań zawodowych*
(dla uczniów szkół podstawowych).
2. *Test do samobadania zainteresowań zawodowych*
(dla uczniów szkół gimnazjalnych).
3. *Test do samobadania zainteresowań zawodowych*
(dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych).

B. MULTIMEDIALNE CHARAKTERYSTYKI ZAWODÓW.

Multimedialne charakterystyki zawodów (208) stanowią element programu komputerowego „Poznaj swoje zainteresowania i świat szkolnictwa zawodowego”. Zawierają aktualne opisy zawodów dostosowane do możliwości poznawczych uczniów w różnym wieku.

Celem charakterystyk jest zapoznanie uczniów ze światem zawodów szkolnictwa zawodowego. Mogą być wykorzystywane zarówno przez osoby prowadzące zajęcia dotyczące planowania kariery zawodowej z młodzieżą z różnych grup wiekowych, jak i samodzielnie, przez uczniów. Razem z zestawem narzędzi diagnostycznych stanowią one integralną całość, umożliwiającą kompleksowe podejście do procesu planowania kariery zawodowej ucznia, jednocześnie zapewniając możliwość przełożenia na praktykę informacji zdobytych w wyniku diagnozy przy użyciu narzędzi diagnostycznych.

Charakterystyki opracowano w 2 wariantach uwzględniających możliwości poznawcze odbiorców:

- w wariantcie podstawowym (wariant A) – dla uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych,
- w wariantcie skróconym (wariant B) – dostosowanej do potrzeb i możliwości poznawczych ucznia szkoły podstawowej.

WARIANT A (PODSTAWOWY) – WERSJA DLA UCZNIÓW GIMNAZJÓW I SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH

Charakterystyka zawodu w wariantcie A składa się z 9 części:

CZĘŚĆ 1. Nazwa zawodu.

CZĘŚĆ 2. Syntetyczny opis zawodu i środowisko pracy.

CZĘŚĆ 3. Zadania i umiejętności zawodowe.

CZĘŚĆ 4. Podstawowe narzędzia pracy w zawodzie.

CZĘŚĆ 5. Cechy psychofizyczne.

CZĘŚĆ 6. Przeciwwskazania zdrowotne.

CZĘŚĆ 7. Kształcenie w zawodzie.

CZĘŚĆ 8. Rynek pracy.

CZĘŚĆ 9. Źródła informacji.

WARIANT B (SKRÓCONY) – WERSJA DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH

Modelowa charakterystyka zawodu w wariantcie B składa się z 8 części.

Schemat modelowej charakterystyki w wariantcie B (skróconym) – wersja dla uczniów szkół podstawowych:

CZĘŚĆ 1. Nazwa zawodu.

CZĘŚĆ 2. Syntetyczny opis zawodu i środowisko pracy.

CZĘŚĆ 3. Zadania i umiejętności zawodowe.

CZĘŚĆ 4. Podstawowe narzędzia pracy w zawodzie.

CZĘŚĆ 5. Cechy psychofizyczne.

CZĘŚĆ 6. Przeciwwskazania zdrowotne.

CZĘŚĆ 7. Kształcenie w zawodzie i możliwości zatrudnienia.

CZĘŚĆ 8. Źródła informacji.

C. MATERIAŁY METODYCZNE – 2 PRZEWODNIKI EDUKACYJNE: DLA UCZNIA I DLA NAUCZYCIELA ORAZ 1 PORADNIK DLA RODZICA.

W skład materiałów metodycznych wchodzić będą:

- *Przewodnik edukacyjny dla Ucznia*, z którego może korzystać Twoje Dziecko, zawierający zestaw 3 wystandaryzowanych kwestionariuszy do samobadania zainteresowań zawodowych uczniów należących do różnych grup wiekowych wraz z podręcznikiem do testu, instrukcje zastosowania pakietu narzędzi, obsługi programu komputerowego oraz materiały wspierające proces planowania ścieżki kariery),
- *Przewodnik edukacyjny dla Nauczyciela* (zawierający zestaw 3 wystandaryzowanych kwestionariuszy do samobadania zainteresowań zawodowych uczniów należących do różnych grup wiekowych wraz z podręcznikiem do testu, instrukcje zastosowania pakietu narzędzi, obsługi programu komputerowego oraz opisy 5 przykładowych wewnątrzszkolnych systemów doradztwa zawodowego dla 5 typów szkół (podstawowa, gimnazjum, liceum ogólnokształcące, szkoła zawodowa, technikum), niezbędne do ich realizacji scenariusze zajęć, materiały dydaktyczne i załączniki do zajęć oraz charakterystyki 208 zawodów),
- *Poradnik dla Rodzica*, który właśnie czytasz.

D. PROGRAM KOMPUTEROWY „POZNAJ SWOJE ZAINTERESOWANIA I ŚWIAT SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO”.

Program komputerowy „Poznaj swoje zainteresowania i świat szkolnictwa zawodowego” zawiera:

1. Zestaw 3 wystandaryzowanych kwestionariuszy do samobadania zainteresowań zawodowych uczniów, należących do różnych grup wiekowych, w wersji elektronicznej i w wersji do druku (wraz z podręcznikiem do testu w obu wersjach):
 - *Test do samobadania zainteresowań zawodowych* (dla uczniów szkół podstawowych),
 - *Test do samobadania zainteresowań zawodowych* (dla uczniów szkół gimnazjalnych),
 - *Test do samobadania zainteresowań zawodowych* (dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych).

2. Zestaw 208 multimedialnych charakterystyk zawodów.
3. Materiały metodyczne – 2 przewodniki edukacyjne: dla ucznia i nauczyciela (wersja do druku) oraz 1 poradnik dla rodzica (wersja do druku).

W zakresie stosowania w pracy z uczniami narzędzi wypracowanych w projekcie przeszkolonych zostało 400 osób (szkolenia on-line – webinaria). W szkoleniach mogli wziąć udział przedstawiciele grupy docelowej szkoleń: pracownicy poradni psychologiczno-pedagogicznych i nauczyciele. Wszystkie materiały i narzędzia wypracowane w ramach projektu są bezpłatne. Więcej informacji o projekcie znajdziesz na stronie: www.poznajswiat.ecorys.pl.

KWESTIONARIUSZE ZAINTERESOWAŃ ZAWODOWYCH WRAZ Z PODRĘCZNIKIEM DO TESTU

Zestaw 3 wystandaryzowanych kwestionariuszy do samobadania zainteresowań zawodowych uczniów składa się z 3 wystandaryzowanych kwestionariuszy (przeznaczonych dla różnych grup wiekowych) w wersji elektronicznej i w wersji do druku (wraz z podręcznikiem do testu w obu wersjach):

1. *Test do samobadania zainteresowań zawodowych*
(dla uczniów szkół podstawowych).
2. *Test do samobadania zainteresowań zawodowych*
(dla uczniów szkół gimnazjalnych).
3. *Test do samobadania zainteresowań zawodowych*
(dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych).

TEST DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH

Test dla szkół podstawowych zbudowany jest z pytań. Skierowany jest on w szczególności do uczniów starszych klas szkoły podstawowej, którzy mogą wykorzystać go jako narzędzie wspierające proces określania ścieżki zawodowej.

W teście wyszczególniono 5 typów zainteresowań:

- zainteresowania społeczne,
- zainteresowania techniczne,
- zainteresowania kierownicze,
- zainteresowania artystyczne,
- zainteresowania naukowe/poznawcze.

ZAINTERESOWANIA SPOŁECZNE

Zainteresowania społeczne obejmują zainteresowania związane z działaniami ukierunkowanymi na kontakt z ludźmi i na współpracę z nimi.

Osoby o takich zainteresowaniach lubią pomagać ludziom, opiekować się nimi, uczyć, doradzać. Mają umiejętności społeczne, dobrze rozumieją innych ludzi, często są nastawione przyjacielsko i otwarcie wobec innych, chętnie pomagają im w rozwiązywaniu problemów. Najczęściej preferują pracę wymagającą współpracy i tworzenia relacji i utrzymywania kontaktów z innymi ludźmi.

Przez otoczenie bywają określane jako współpracujące, empatyczne, ciepłe.

ZAINTERESOWANIA TECHNICZNE

Zainteresowania techniczne związane są z posługiwaniem się narzędziami, maszynami, urządzeniami technicznymi i ich wytwarzaniem. Wiążą się z posiadaniem umiejętności manualnych. Osoby o takich zainteresowaniach chętnie naprawiają lub wytwarzają przedmioty z różnych materiałów, wykorzystując w swojej pracy opracowane i sprawdzone technologie. Interesują ich zasady działania i budowa różnych urządzeń. Najczęściej preferują pracę zaplanowaną, w samotności, prowadzącą do konkretnego celu.

Przez otoczenie bywają określane jako wykwalifikowane, konkretne, rzeczowe, uzdolnione technicznie lub mechanicznie.

ZAINTERESOWANIA KIEROWNICZE

Zainteresowania kierownicze obejmują zainteresowania związane z zarządzaniem organizacją i zespołami ludzkimi, koniecznością brania odpowiedzialności za wykonywane zadania i pracę innych, potrzebą przejawiania gotowości do podejmowania ryzyka, determinacji i samodzielności w działaniu. Osoby o takich zainteresowaniach lubią w swej pracy organizować swoją własną działalność i mieć wpływ na działanie innych. Chętnie podejmują się odpowiedzialności za zadania wymagające planowania, podejmowania decyzji i koordynowania pracy innych.

Najczęściej preferują pracę wymagającą dużej niezależności, samodzielności i samokontroli. Przez otoczenie bywają określane jako zdecydowane, energiczne, niezależne, pewne siebie.

ZAINTERESOWANIA ARTYSTYCZNE

Zainteresowania artystyczne obejmują zainteresowania związane z kulturą i sztuką (muzyką, literaturą, malarstwem, fotografią, tańcem itp.), związane są z rozwijaniem wyobraźni, twórczym wyrażaniem emocji. Przejawiają się w podejmowaniu działalności kulturalnej.

Osoby o takich zainteresowaniach lubią w swej pracy tworzyć nowe dzieła, realizować twórcze pomysły. Mają zdolności artystyczne, często bywają niezależne i otwarte na nowości. Najczęściej preferują pracę, która umożliwia wyrażanie samego siebie, realizowanie w sposób twórczy swoich pomysłów.

Przez otoczenie bywają określane jako twórcze, indywidualistyczne, o rozwiniętej wyobraźni i estetyce.

ZAINTERESOWANIA NAUKOWE/POZNAWCZE

Zainteresowania naukowe/poznawcze ukierunkowane są na poszukiwanie nowej wiedzy, analizowanie i zrozumienie otaczającego świata, zjawisk, wyjaśnianie problemów, poszukiwanie rozwiązań. Osoby o takich zainteresowaniach lubią w swej pracy tworzyć teorie, zgłębiać tajniki nauki, eksperymentować i mieć do czynienia z pojęciami abstrakcyjnymi. Mają zdolności matematyczne, myślą logicznie.

Najczęściej preferują pracę wymagającą dokładności i zdecydowania, bywają dociekliwe, dbają o szczegóły, często lubią pracować w samotności i osiągać sukcesy.

Przez otoczenie bywają określane jako racjonalne, abstrakcyjne, analityczne.

Wykonanie testu w wersji papierowej zajmuje kilka – kilkanaście minut. Zadaniem osoby wypełniającej test jest przeczytanie pytania i zaznaczenie właściwej odpowiedzi – TAK lub NIE.

Po zakończeniu testu należy wybrane odpowiedzi przenieść do tabeli „Obliczanie wyników”. Dla odpowiedzi TAK należy wpisać w odpowiednie kwadraty oznaczone numerem pytania cyfrę „1”, oznaczającą 1 punkt za każdą odpowiedź TAK. Następnie należy podsumować wyniki dla każdej ze skal w poziomie (dodać punkty) i wpisać je do kolumny oznaczonej Suma.

W tabeli z opisem typów zainteresowań, zamieszczonej na następnej stronie, trzeba zaznaczyć dla każdego rodzaju zainteresowań przedział, w którym leży otrzymany wynik (suma). W zależności od płci (K – kobieta, M – mężczyzna) swój wynik należy zaznaczyć we właściwej kolumnie (np. zakreślając kółkiem dookoła). Jeśli np. dla rodzaju zainteresowań „społeczne” uzyskany wynik to 8 – oznacza to „wynik przeciętny”.

TEST DLA UCZNIÓW GIMNAZJÓW

Test dla uczniów gimnazjów skierowany jest do uczniów tychże szkół. Zbudowany jest ze stwierdzeń opisujących różnego rodzaju przekonania, zachowania, zajęcia i sposoby postępowania.

W teście wyszczególniono 6 typów zainteresowań:

- zainteresowania społeczne,
- zainteresowania techniczne,
- zainteresowania kierownicze,
- zainteresowania artystyczne,
- zainteresowania biurowo-administracyjne,
- zainteresowania naukowe/poznawcze.

ZAINTERESOWANIA SPOŁECZNE

Zainteresowania społeczne obejmują zainteresowania związane z działaniami ukierunkowanymi na kontakt z ludźmi i na współpracę z nimi.

Osoby o takich zainteresowaniach lubią pomagać ludziom, opiekować się nimi, uczyć, doradzać. Mają umiejętności społeczne, dobrze rozumieją innych ludzi, często są nastawione przyjacielsko i otwarcie wobec innych, chętnie pomagają im w rozwiązywaniu problemów. Najczęściej preferują pracę wymagającą współpracy i tworzenia relacji i utrzymywania kontaktów z innymi ludźmi.

Przez otoczenie bywają określane jako współpracujące, empatyczne, cierpliwe.

ZAINTERESOWANIA TECHNICZNE

Zainteresowania techniczne związane są z posługiwaniem się narzędziami, maszynami, urządzeniami technicznymi i ich wytwarzaniem. Wiążą się z posiadaniem umiejętności manualnych. Osoby o takich zainteresowaniach chętnie naprawiają lub wytwarzają przedmioty z różnych materiałów, wykorzystując w swojej pracy opracowane i sprawdzone technologie. Interesują ich zasady działania i budowa różnych urządzeń. Najczęściej preferują pracę zaplanowaną, w samotności, prowadzącą do konkretnego celu.

Przez otoczenie bywają określane jako wykwalifikowane, konkretne, rzeczowe, uzdolnione technicznie lub mechanicznie.

ZAINTERESOWANIA KIEROWNICZE

Zainteresowania kierownicze obejmują zainteresowania związane z zarządzaniem organizacją i zespołami ludzkimi, koniecznością brania odpowiedzialności za wykonywane zadania i pracę innych, potrzebą przejawiania gotowości do podejmowania ryzyka, determinacji i samodzielności w działaniu. Osoby o takich zainteresowaniach lubią w swej pracy organizować swoją własną działalność i mieć wpływ na działanie innych. Chętnie podejmują się odpowiedzialności za zadania wymagające planowania, podejmowania decyzji i koordynowania pracy innych. Najczęściej preferują pracę wymagającą dużej niezależności, samodzielności i samokontroli. Przez otoczenie bywają określane jako zdecydowane, energiczne, niezależne, pewne siebie.

ZAINTERESOWANIA ARTYSTYCZNE

Zainteresowania artystyczne obejmują zainteresowania związane z kulturą i sztuką (muzyką, literaturą, malarstwem, fotografią, tańcem itp.), związane są z rozwijaniem wyobraźni, twórczym wyrażaniem emocji. Przejawiają się w podejmowaniu działalności kulturalnej.

Osoby o takich zainteresowaniach lubią w swej pracy tworzyć nowe dzieła, realizować twórcze pomysły. Mają zdolności artystyczne, często bywają niezależne i otwarte na nowości. Najczęściej preferują pracę, która umożliwia wyrażanie samego siebie, realizowanie w sposób twórczy swoich pomysłów.

Przez otoczenie bywają określane jako twórcze, indywidualistyczne, o rozwiniętej wyobraźni i estetyce.

ZAINTERESOWANIA BIUROWE/ADMINISTRACYJNE

Zainteresowania biurowe/administracyjne obejmują zainteresowania urzędnicze, związane z przestrzeganiem ustalonych zasad i norm. Związane są z preferowaniem stałych stylów zachowania i planowaniem działań. Cechują osoby mające łatwość operowania danymi i liczbami. Osoby o takich zainteresowaniach mają zdolności urzędnicze, biurowe, rachunkowe. Lubią działać według jasnych zasad, sprawdzonych metod, lepiej czują się w sytuacjach przewidywalnych i pozbawionych niespodzianek. Najczęściej preferują pracę pod kontrolą innych, według otrzymanych instrukcji, wymagającą wykonywania stałych zadań w jednolity, określony sposób. Najczęściej lubią pracować z danymi, porządkować je i strukturalizować. Przez otoczenie bywają określane jako zorganizowane, praktyczne, sumienne.

ZAINTERESOWANIA NAUKOWE/POZNAWCZE

Zainteresowania naukowe/poznawcze ukierunkowane są na poszukiwanie nowej wiedzy, analizowanie i zrozumienie otaczającego świata, zjawisk, wyjaśnianie problemów, poszukiwanie rozwiązań. Osoby o takich zainteresowaniach lubią w swej pracy tworzyć teorie, zgłębiać tajniki nauki, eksperymentować i mieć do czynienia z pojęciami abstrakcyjnymi. Mają zdolności matematyczne, myślą logicznie.

Najczęściej preferują pracę wymagającą dokładności i zdecydowania, bywają dociekliwe, dbają o szczegóły, często lubią pracować w samotności i osiągać sukcesy.

Przez otoczenie bywają określane jako racjonalne, abstrakcyjne, analityczne.

Wykonanie testu w wersji papierowej zajmuje kilka – kilkanaście minut. Zadaniem osoby wypełniającej test jest przeczytanie pytania i zaznaczenie właściwej odpowiedzi – TAK lub NIE.

Po zakończeniu testu należy wybrane odpowiedzi przenieść do tabeli „Obliczanie wyników”. Dla odpowiedzi TAK należy wpisać w odpowiednie kwadraty oznaczone numerem pytania cyfrę „1”, oznaczającą 1 punkt za każdą odpowiedź TAK. Następnie należy podsumować wyniki dla każdej ze skal w poziomie (dodać punkty) i wpisać je do kolumny oznaczonej Suma.

W tabeli z opisem typów zainteresowań, zamieszczonej na następnej stronie, trzeba zaznaczyć dla każdego rodzaju zainteresowań przedział, w którym leży otrzymany wynik (suma). W zależności od płci (K – kobieta, M – mężczyzna) swój wynik należy zaznaczyć we właściwej kolumnie (np. zakreślając kółkiem dookoła). Jeśli np. dla rodzaju zainteresowań „społeczne” uzyskany wynik to 8 – oznacza to „wynik przeciętny”.

TEST DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH

Test dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych skierowany jest do uczniów tychże szkół. Zbudowany jest ze stwierdzeń opisujących różnego rodzaju przekonania, zachowania, zajęcia i sposoby postępowania.

W teście wyszczególniono 6 typów zainteresowań:

- zainteresowania społeczne,
- zainteresowania techniczne,
- zainteresowania kierownicze,
- zainteresowania artystyczne,
- zainteresowania biurowo-administracyjne,
- zainteresowania naukowe/poznawcze.

ZAINTERESOWANIA SPOŁECZNE

Zainteresowania społeczne obejmują zainteresowania związane z działaniami ukierunkowanymi na kontakt z ludźmi i na współpracę z nimi.

Osoby o takich zainteresowaniach lubią pomagać ludziom, opiekować się nimi, uczyć, doradzać. Mają umiejętności społeczne, dobrze rozumieją innych ludzi, często są nastawione przyjacielsko i otwarcie wobec innych, chętnie pomagają im w rozwiązywaniu problemów. Najczęściej preferują pracę wymagającą współpracy i tworzenia relacji i utrzymywania kontaktów z innymi ludźmi.

Przez otoczenie bywają określane jako współpracujące, empatyczne, cierpliwe.

ZAINTERESOWANIA TECHNICZNE

Zainteresowania techniczne związane są z posługiwaniem się narzędziami, maszynami, urządzeniami technicznymi i ich wytwarzaniem. Wiążą się z posiadaniem umiejętności manualnych. Osoby o takich zainteresowaniach chętnie naprawiają lub wytwarzają przedmioty z różnych materiałów, wykorzystując w swojej pracy opracowane i sprawdzone technologie. Interesują ich zasady działania i budowa różnych urządzeń. Najczęściej preferują pracę zaplanowaną, w samotności, prowadzącą do konkretnego celu.

Przez otoczenie bywają określane jako wykwalifikowane, konkretne, rzeczowe, uzdolnione technicznie lub mechanicznie.

ZAINTERESOWANIA KIEROWNICZE

Zainteresowania kierownicze obejmują zainteresowania związane z zarządzaniem organizacją i zespołami ludzkimi, koniecznością brania odpowiedzialności za wykonywane zadania i pracę innych, potrzebą przejawiania gotowości do podejmowania ryzyka, determinacji i samodzielności w działaniu. Osoby o takich zainteresowaniach lubią w swej pracy organizować swoją własną działalność i mieć wpływ na działanie innych. Chętnie podejmują się odpowiedzialności za zadania wymagające planowania, podejmowania decyzji i koordynowania pracy innych. Najczęściej preferują pracę wymagającą dużej niezależności, samodzielności i samokontroli. Przez otoczenie bywają określane jako zdecydowane, energiczne, niezależne, pewne siebie.

ZAINTERESOWANIA ARTYSTYCZNE

Zainteresowania artystyczne obejmują zainteresowania związane z kulturą i sztuką (muzyką, literaturą, malarstwem, fotografią, tańcem itp.), związane są z rozwijaniem wyobraźni, twórczym wyrażaniem emocji. Przejawiają się w podejmowaniu działalności kulturalnej.

Osoby o takich zainteresowaniach lubią w swej pracy tworzyć nowe dzieła, realizować twórcze pomysły. Mają zdolności artystyczne, często bywają niezależne i otwarte na nowości. Najczęściej preferują pracę, która umożliwia wyrażanie samego siebie, realizowanie w sposób twórczy swoich pomysłów.

Przez otoczenie bywają określane jako twórcze, indywidualistyczne, o rozwiniętej wyobraźni i estetyce.

ZAINTERESOWANIA BIUROWO-ADMINISTRACYJNE

Zainteresowania biurowe/administracyjne obejmują zainteresowania urzędnicze, związane z przestrzeganiem ustalonych zasad i norm. Związane są z preferowaniem stałych stylów zachowania i planowaniem działań. Cechują osoby mające łatwość operowania danymi i liczbami. Osoby o takich zainteresowaniach mają zdolności urzędnicze, biurowe, rachunkowe. Lubią działać według jasnych zasad, sprawdzonych metod, lepiej czują się w sytuacjach przewidywalnych i pozbawionych niespodzianek. Najczęściej preferują pracę pod kontrolą innych, według otrzymanych instrukcji, wymagającą wykonywania stałych zadań w jednolity, określony sposób. Najczęściej lubią pracować z danymi, porządkować je i strukturalizować. Przez otoczenie bywają określane jako zorganizowane, praktyczne, sumienne.

ZAINTERESOWANIA NAUKOWE/POZNAWCZE

Zainteresowania naukowe/poznawcze ukierunkowane są na poszukiwanie nowej wiedzy, analizowanie i zrozumienie otaczającego świata, zjawisk, wyjaśnianie problemów, poszukiwanie rozwiązań. Osoby o takich zainteresowaniach lubią w swej pracy tworzyć teorie, zgłębiać tajniki nauki, eksperymentować i mieć do czynienia z pojęciami abstrakcyjnymi. Mają zdolności matematyczne, myślą logicznie.

Najczęściej preferują pracę wymagającą dokładności i zdecydowania, bywają dociekliwe, dbają o szczegóły, często lubią pracować w samotności i osiągać sukcesy.

Przez otoczenie bywają określane jako racjonalne, abstrakcyjne, analityczne.

Wykonanie testu w wersji papierowej zajmuje kilka – kilkanaście minut. Zadaniem osoby wypełniającej test jest przeczytanie pytania i zaznaczenie właściwej odpowiedzi – TAK lub NIE.

Po zakończeniu testu należy wybrane odpowiedzi przenieść do tabeli „Obliczanie wyników”. Dla odpowiedzi TAK należy wpisać w odpowiednie kwadraty oznaczone numerem pytania cyfrę „1”, oznaczającą 1 punkt za każdą odpowiedź TAK. Następnie należy podsumować wyniki dla każdej ze skal w poziomie (dodać punkty) i wpisać je do kolumny oznaczonej Suma.

W tabeli z opisem typów zainteresowań, zamieszczonej na następnej stronie, trzeba zaznaczyć dla każdego rodzaju zainteresowań przedział, w którym leży otrzymany wynik (suma). W zależności od płci (K – kobieta, M – mężczyzna) swój wynik należy zaznaczyć we właściwej kolumnie (np. zakreślając kółkiem dookoła). Jeśli np. dla rodzaju zainteresowań „społeczne” uzyskany wynik to 8 – oznacza to „wynik przeciętny”.

II. ZESTAW 3 WYSTANDARYZOWANYCH KWESTIONARIUSZY DO SAMOBADANIA ZAIINTERESOWAŃ ZAWODOWYCH UCZNIÓW NALEŻĄCYCH DO RÓŻNYCH GRUP WIEKOWYCH – WERSJA PAPIEROWA

A. TEST DO SAMOBADANIA ZAIINTERESOWAŃ ZAWODOWYCH (DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH)

INSTRUKCJA

Zapewne zastanawiasz się, co chciałbyś robić w przyszłości, kim zostać, jaką pracę wybrać, jak sprawić, by nie była ona męczącym obowiązkiem, lecz dawała Ci frajdę, przyjemność i zadowolenie.

Może przyglądasz się pracy innych, zastanawiasz się, co byłoby najlepsze dla Ciebie? Może niepokoisz się i nie masz pomysłu, co dalej? A może już dobrze wiesz, co chciałbyś robić i nie możesz doczekać się, kiedy skończysz szkołę i zrealizujesz swoje zawodowe marzenia? We wszystkich przypadkach zachęcamy Cię, byś przyjrzał się dokładnie swoim zainteresowaniom. Pomoże Ci w tym test zamieszczony poniżej. Jeżeli masz wątpliwości, co do wyboru ścieżki zawodowej, wykonanie testu pomoże Ci określić, jakiego typu zainteresowania masz. Jeżeli dokładnie wiesz, co chcesz robić, test pozwoli Ci jeszcze raz dokładnie sprawdzić, czy Twoje plany pokrywają się z Twoimi zainteresowaniami.

Jak wykonać test? Wykonanie testu zajmie Ci kilkanaście minut.

Poniżej znajdują się kolejno stwierdzenia opisujące różnego rodzaju przekonania, zachowania, zajęcia i sposoby postępowania. Przeczytaj uważnie pytania i zaznacz właściwą odpowiedź – TAK lub NIE.

Może zdarzyć się tak, że żadna z odpowiedzi nie będzie Ci do końca pasowała i nie odda w pełni Twojego zachowania. Postaraj się jednak wtedy wybrać tę odpowiedź, która wydaje Ci się choć trochę bliższa Twoim przekonaniom. Do każdego pytania należy wybrać 1 z odpowiedzi.

Odpowiadaj szybko, nie zastanawiając się zbyt długo nad wyborem. Pamiętaj, nie robisz tego testu na ocenę! W tym teście nie ma złych odpowiedzi, zatem staraj się odpowiadać szczerze. Wybieranie nieprawdy spowoduje, że otrzymasz nieprawdziwy, nieprzydatny wynik. Prosimy o udzielenie odpowiedzi na wszystkie pytania. Przy każdym z nich zaznacz tylko 1 odpowiedź.

KWESTIONARIUSZ

Nr	Pytanie	Tak	Nie
1	Czy ciekawią Cię nowe odkrycia?	☐	☐
2	Czy organizowanie pracy innych i nadzór nad nią to ciekawe zajęcie?	☐	☐
3	Czy lubisz pomagać kolegom w lekcjach?	☐	☐
4	Czy lubisz wytwarzać i konstruować różne przedmioty?	☐	☐
5	Czy lubisz malować?	☐	☐
6	Czy chciałbyś być gospodarzem klasy?	☐	☐
7	Czy inni uważają, że masz zdolności artystyczne?	☐	☐
8	Czy zdecydowanie wolisz wydawać polecenia niż je wykonywać?	☐	☐
9	Czy inni lubią z Tobą przebywać?	☐	☐
10	Czy lubisz naprawiać różne urządzenia?	☐	☐
11	Czy bycie artystą wydaje Ci się ciekawe?	☐	☐
12	Czy lubisz dowiadywać się nowych rzeczy o świecie?	☐	☐
13	Czy lubisz być najważniejszą osobą w grupie?	☐	☐
14	Czy lubisz lekcje plastyki?	☐	☐
15	Czy lubisz tworzyć różne dzieła (np. rysować obrazki, pisać teksty, grać na instrumentach)?	☐	☐
16	Czy lubisz się uczyć?	☐	☐

17	Czy masz dużo przyjaciół?	☐	☐
18	Czy chętnie uczestniczysz w akademiach szkolnych, konkursach plastycznych, muzycznych?	☐	☐
19	Czy bycie szefem grupy daje Ci zadowolenie i satysfakcję?	☐	☐
20	Czy chętnie pomagasz innym?	☐	☐
21	Czy masz już jakieś sukcesy artystyczne?	☐	☐
22	Czy lubisz odrabiać lekcje?	☐	☐
23	Czy lubisz książki naukowe, które wyjaśniają różne zjawiska?	☐	☐
24	Czy interesują Cię książki, filmy, programy, które pokazują, jak działają różne urządzenia?	☐	☐
25	Czy lubisz dzielić się swoimi sprawami z kolegami i koleżankami?	☐	☐
26	Czy potrafisz pracować nad jakimś zadaniem tak długo, aż je rozwiążesz?	☐	☐
27	Czy na wycieczkach chętnie organizujesz czas i zajęcia innym?	☐	☐
28	Czy lubisz czytać pisma i oglądać programy związane z postępem techniki i motoryzacji?	☐	☐
29	Czy chętnie pożyczasz zeszyty koleżankom i kolegom?	☐	☐
30	Czy podoba Ci się praca naukowca?	☐	☐
31	Czy nauczyciele w szkole chętnie wyznaczają Cię na przewodniczącego grupy?	☐	☐
32	Czy inni chętnie zwierają Ci się ze swoich problemów?	☐	☐
33	Czy lubisz konstruować nowe urządzenia?	☐	☐
34	Czy lubisz dowodzić w swojej grupie?	☐	☐

35	Czy bierzesz udział w konkursach plastycznych, muzycznych?	☐	☐
36	Czy lubisz filmy dokumentalne i przyrodnicze?	☐	☐
37	Czy lubisz przedmiot zajęcia techniczne?	☐	☐
38	Czy lubisz czytać lub pisać wiersze?	☐	☐
39	Czy w wolnej chwili wolisz pogadać z przyjaciółmi zamiast obejrzeć film w telewizji?	☐	☐
40	Czy podoba Ci się praca dyrektora czy kierownika?	☐	☐
41	Czy interesują Cię nowinki ze świata techniki?	☐	☐
42	Czy lubisz lekcje przyrody?	☐	☐
43	Czy lubisz spędzać czas w towarzystwie przyjaciół?	☐	☐
44	Czy dobrze czułbyś się w pracy, w której miałbyś kierować zespołem?	☐	☐
45	Czy lubisz majsterkować?	☐	☐
46	Czy koledzy chętnie typują Cię na przedstawiciela grupy?	☐	☐
47	Czy ciekawi Cię, jak funkcjonuje świat wokół Ciebie?	☐	☐
48	Czy lubisz rywalizację i dążenie do sukcesu?	☐	☐
49	Czy lubisz dowiadywać się, na czym polega praca różnych urzędów i jak działają?	☐	☐
50	Czy lubisz śpiewać i tańczyć?	☐	☐
51	Czy jesteś towarzyski i lubisz mieć dużo znajomych?	☐	☐

OBLICZANIE WYNIKÓW

Sprawdź kolejno wszystkie swoje odpowiedzi. Tylko dla odpowiedzi TAK wpisz poniżej w odpowiednie kwadraty oznaczone numerem pytania cyfrę „1”, oznaczającą 1 punkt za każdą odpowiedź TAK.

Podsumuj wyniki dla każdej ze skal w poziomie (dodaj punkty) i wpisz je do kolumny oznaczonej – *Suma*.

W tabeli na następnej stronie dla każdego rodzaju zainteresowań zaznacz przedział, w którym leży Twój wynik (suma). W zależności od płci (K – kobieta, M – mężczyzna) zaznacz swój wynik (np. zakreślając kółkiem dookoła) we właściwej kolumnie.

Jeśli np. dla rodzaju zainteresowań „społeczne” uzyskany wynik to 8 – oznacza to „wynik przeciętny”.

Suma														
I.	Społeczne	3	9	17	20	25	29	32	39	43	51			
II.	Techniczne	4	10	24	28	33	37	41	45	49				
III.	Kierownicze	2	6	8	13	19	27	31	34	40	44	46	48	
IV.	Artystyczne	5	7	11	14	15	18	21	35	38	50			
V.	Naukowo-poznawcze	1	12	16	22	23	26	30	36	42	47			

		K	M	Wynik	
I.	Społeczne	0–4	0–4	niski	Zainteresowania społeczne obejmują zainteresowania związane z działaniami ukierunkowanymi na kontakt z ludźmi i na współpracę z nimi.
		5–9	5–8	przeciętny	Osoby o takich zainteresowaniach lubią pomagać ludziom, opiekować się nimi, uczyć, doradzać. Mają umiejętności społeczne, dobrze rozumieją innych ludzi, często są nastawione przyjacielsko i otwarcie wobec innych, chętnie pomagają im w rozwiązywaniu problemów. Najczęściej preferują pracę wymagającą współpracy i tworzenia relacji i utrzymywania kontaktów z innymi ludźmi.
		10	9–10	wysoki	Przez otoczenie bywają określane jako współpracujące, empatyczne, cierplive.
II.	Techniczne	0–1	0–3	niski	Zainteresowania techniczne związane są z posługiwaniem się narzędziami, maszynami, urządzeniami technicznymi i ich wytwarzaniem. Wiążą się z posiadaniem umiejętności manualnych.
		2–7	4–8	przeciętny	Osoby o takich zainteresowaniach chętnie naprawiają lub wytwarzają przedmioty z różnych materiałów, wykorzystują w swojej pracy opracowane i sprawdzone technologie. Interesują je zasady działania i budowa różnych urządzeń. Najczęściej preferują pracę zaplanowaną, w samotności, prowadzącą do konkretnego celu.
		8–9	9	wysoki	Przez otoczenie bywają określane jako wykwalifikowane, konkretne, rzeczowe, uzdolnione technicznie lub mechanicznie.

III.	Kierownicze	0–3	0–3	niski	Zainteresowania kierownicze obejmują zainteresowania związane z zarządzaniem organizacją i zespołami ludzkimi, koniecznością brania odpowiedzialności za wykonywane zadania i pracę innych, potrzebą przejawiania gotowości do podejmowania ryzyka, determinacji i samodzielności w działaniu. Osoby o takich zainteresowaniach lubią w swej pracy organizować swoją własną działalność i mieć wpływ na działanie innych. Chętnie podejmują się odpowiedzialności za zadania wymagające planowania, podejmowania decyzji i koordynowania pracy innych. Najczęściej preferują pracę wymagającą dużej niezależności, samodzielności i samokontroli. Przez otoczenie bywają określane jako zdecydowane, energiczne, niezależne, pewne siebie.
		4–9	4–9	przeciętny	
		10–12	10–12	wysoki	
IV.	Artystyczne	0–3	0	niski	Zainteresowania artystyczne obejmują zainteresowania związane z kulturą i sztuką (muzyką, literaturą, malarstwem, fotografią, tańcem itp.), związane są z rozwijaniem wyobraźni, twórczym wyrażaniem emocji. Przejawiają się w podejmowaniu działalności kulturalnej. Osoby o takich zainteresowaniach lubią w swej pracy tworzyć nowe dzieła, realizować twórcze pomysły. Mają zdolności artystyczne, często bywają niezależne i otwarte na nowości. Najczęściej preferują pracę, która umożliwia wyrażanie samego siebie, realizowanie w sposób twórczy swoich pomysłów. Przez otoczenie bywają określane jako twórcze, indywidualistyczne, o rozwiniętej wyobraźni i estetyce.
		4–8	1–7	przeciętny	
		9–10	8–10	wysoki	

V.	Naukowo- poznawcze	0–3	0–3	niski	Zainteresowania naukowe/ poznawcze ukierunkowane są na poszukiwanie nowej wiedzy, analizowanie i zrozumienie otaczającego świata, zjawisk, wyja- śnianie problemów, poszukiwanie rozwiązań.
		4–8	4–8	przeciętny	Osoby o takich zainteresowaniach lubią w swej pracy tworzyć teorie, zglębiać tajniki nauki, ekspery- mentować i mieć do czynienia z pojęciami abstrakcyjnymi. Mają zdolności matematyczne, myślą logicznie.
		9–10	9–10	wysoki	Najczęściej preferują pracę wymagającą dokładności i zdecy- dowania, bywają dociekliwe, dbają o szczegóły, często lubią pracować w samotności i osiągać sukcesy. Przez otoczenie bywają określane jako racjonalne, abstrakcyjne, analityczne.

Przeanalizuj samodzielnie wszystkie wysokie, a później ewentualnie także prze-
cięte wyniki. Zapoznaj się z opisami.

Przemyśl i przedyskutuj z doradcą zawodowym, nauczycielem lub z rodzicami
następujące kwestie:

- jakie zainteresowania u ciebie dominują i dlaczego?
- w jakich zawodach będziesz mógł najlepiej realizować swoje zaintere-
sowania?

B. TEST DO SAMOBADANIA ZAINTERESOWAŃ ZAWODOWYCH (DLA UCZNIÓW SZKÓŁ GIMNAZJALNYCH)

INSTRUKCJA

Zapewne zastanawiasz się, co chciałbyś robić w przyszłości, kim zostać, jaką pracę wybrać, jak sprawić, by nie była ona męczącym obowiązkiem, lecz dawała Ci frajdę, przyjemność i zadowolenie.

Może przyglądasz się pracy innych, zastanawiasz się, co byłoby najlepsze dla Ciebie? Może niepokoisz się i nie masz pomysłu, co dalej? A może już dobrze wiesz, co chciałbyś robić i nie możesz doczekać się, kiedy skończysz szkołę i zrealizujesz swoje zawodowe marzenia? We wszystkich przypadkach zachęcamy Cię, byś przyjrzał się dokładnie swoim zainteresowaniom. Pomoże Ci w tym test zamieszczony poniżej. Jeżeli masz wątpliwości, co do wyboru ścieżki zawodowej, wykonanie testu pomoże Ci określić, jakiego typu zainteresowania masz. Jeżeli dokładnie wiesz, co chcesz robić, test pozwoli Ci jeszcze raz dokładnie sprawdzić, czy Twoje plany pokrywają się z Twoimi zainteresowaniami.

Jak wykonać test? Wykonanie testu zajmie Ci kilkanaście minut.

Poniżej znajdują się kolejno stwierdzenia opisujące różnego rodzaju przekonania, zachowania, zajęcia i sposoby postępowania. Przeczytaj uważnie każde stwierdzenie i zaznacz, jeśli się z nim zgadzasz – TAK lub jeśli się z nim nie zgadzasz – NIE.

Może zdarzyć się tak, że żadna z odpowiedzi nie będzie Ci do końca pasowała i nie odda w pełni Twojego zachowania. Postaraj się jednak wtedy wybrać tę odpowiedź, która wydaje Ci się choć trochę bliższa Twoim przekonaniom. Do każdego stwierdzenia należy wybrać 1 z odpowiedzi.

Odpowiadaj szybko, nie zastanawiając się zbyt długo nad wyborem. Pamiętaj, nie robisz tego testu na ocenę! W tym teście nie ma złych odpowiedzi, zatem staraj się odpowiadać szczerze. Wybieranie nieprawdy spowoduje, że otrzymasz nieprawdziwy, nieprzydatny wynik.

Prosimy o udzielenie odpowiedzi na wszystkie pytania. Przy każdym z nich zaznacz tylko 1 odpowiedź.

KWESTIONARIUSZ

Nr	Stwierdzenie	Tak	Nie
1	Myślę, że inni ludzie dobrze czują się w mojej obecności.	☐	☐
2	Lubię wykonywać zadania według jasno określonych reguł i przestrzegać ustalonych zasad.	☐	☐
3	Stale poszukuję sposobów, by dać wyraz moim twórczym zdolnościom.	☐	☐
4	Lubię pogłębiać wiedzę z różnych dziedzin nauki, dowiadywać się nowych rzeczy.	☐	☐
5	Myślę, że dobrze radziłbym sobie w roli gospodarza klasy.	☐	☐
6	Często czytam opisy nowinek ze świata nauki i techniki.	☐	☐
7	Trudno wykonać zadanie, jeśli nie ma się jasnych wytycznych i instrukcji.	☐	☐
8	Lubię czytać pisma i oglądać programy związane z postępem techniki i motoryzacji.	☐	☐
9	Bywam dociekliwy, często analizuję i próbuję zrozumieć przyczyny zjawisk.	☐	☐
10	Chętnie wyszukuję informacje o wydarzeniach kulturalno-artystycznych i uczestniczę w nich.	☐	☐
11	Pomaganie innym ludziom i wspieranie ich sprawia mi przyjemność.	☐	☐
12	Zajęcia praktyczne i techniczne należą do moich ulubionych przedmiotów.	☐	☐
13	Chętnie odgrywam rolę przedstawiciela swojej grupy.	☐	☐
14	Lubię brać udział w wydarzeniach kulturalno-artystycznych (np. w akademiach szkolnych, konkursach plastycznych, muzycznych).	☐	☐
15	Chętnie staram się jak mogę, by okazać uwagę ludziom, którzy sprawiają wrażenie samotnych i zagubionych.	☐	☐
16	Chętnie zajmuję się obsługą różnych urządzeń biurowych.	☐	☐

17	Lubię naprawiać różne przedmioty i często dobrze mi to wychodzi.	☐	☐
18	Chętnie podejmuję się zadań wymagających dużej odpowiedzialności i samodzielności.	☐	☐
19	Lubię wykonywać czynności według zasad ustalonych z góry.	☐	☐
20	Lubię dowiadywać się, na czym polega praca różnych urzędów, rozumiem, jak działają.	☐	☐
21	Ciekawią mnie różne teorie, sposoby wyjaśniania zjawisk.	☐	☐
22	Staram się zawsze zrozumieć problemy innych i pomóc im znaleźć rozwiązanie.	☐	☐
23	Interesują mnie zagadnienia związane z technologią, nowoczesnymi maszynami i postępem techniki.	☐	☐
24	Lubię zajmować się porządkowaniem korespondencji i wszelkiej dokumentacji, prowadzić rejestry, porządkować informacje.	☐	☐
25	Na wycieczkach i spotkaniach często planuję i organizuję wspólne działania grupy.	☐	☐
26	Chętnie wyrażam swoje uczucia i nastrój poprzez sztukę (np. maluję, śpiewam, tańczę).	☐	☐
27	Lubię rozmawiać z ludźmi o ich sprawach, problemach i sukcesach.	☐	☐
28	Praca, w której trzeba używać różnych maszyn i narzędzi, wydaje mi się bardzo interesująca.	☐	☐
29	Praca według jasno określonych wytycznych jest lepsza niż taka, gdzie trzeba samemu podejmować decyzje.	☐	☐
30	Praca, w której trzeba samodzielnie brać odpowiedzialność za siebie i innych, jest lepsza od takiej, w której trzeba wykonywać polecenia innych.	☐	☐
31	Lubię książki, filmy, artykuły, które zachęcają do myślenia i szukania odpowiedzi na trudne pytania.	☐	☐
32	Lubię tworzyć różne dzieła (np. rysować, pisać, grać na instrumentach).	☐	☐
33	Lubię organizować pracę innych, zachęcać ich do działania.	☐	☐

34	Kiedy coś mnie interesuje, staram się dowiedzieć na ten temat jak najwięcej.	☐	☐
35	Lubię majsterkować, wytwarzać i konstruować różne przedmioty.	☐	☐
36	Organizowanie pracy sekretariatu lub biura wydaje się ciekawym zajęciem.	☐	☐
37	Bycie najważniejszą osobą w grupie daje mi zadowolenie i satysfakcję.	☐	☐
38	Życie bez pięknych rzeczy wokół byłoby smutne i ponure.	☐	☐
39	Człowiek do rozwoju potrzebuje bliskich relacji z innymi.	☐	☐
40	Prowadzę sumiennie zeszyty szkolne, robię notatki, podkreślam ważne informacje.	☐	☐
41	Chętnie zdobywam wiedzę, czytam książki, oglądam filmy na różne tematy, które mnie interesują.	☐	☐
42	Myszę, że praca, w wyniku której tworzy się praktyczne, użyteczne przedmioty, jest bardzo interesująca.	☐	☐
43	Chodzenie do teatru, kina, muzeum, na wystawę jest dla mnie bardzo przyjemne.	☐	☐
44	Często wyczuwam emocje innych ludzi, np. kiedy ktoś ma problemy lub potrzebuje rozmowy.	☐	☐
45	Dobrze czułbym się w pracy zawodowej, w której miałbym kierować zespołem.	☐	☐
46	Czasami mogę godzinami szukać rozwiązania czy pracować nad jakimś zadaniem.	☐	☐
47	Interesują mnie książki, filmy, programy, które pokazują, jak działają różne urządzenia, wyjaśniają zagadki techniki.	☐	☐
48	Lubię szukać nowych inspiracji, tworzyć coś, wyrażać siebie w różny sposób.	☐	☐
49	Jestem towarzyski, lubię nawiązywać nowe znajomości, mieć dużo znajomych.	☐	☐
50	Żeby dobrze wykonać zadanie, muszę najpierw dokładnie zaplanować pracę i poszczególne czynności.	☐	☐
51	Dobrze czuję się w sytuacjach, w których jestem najważniejszą osobą w grupie.	☐	☐

52	Lubię ubierać się nietypowo, eksperymentować z kolorami, zaskakiwać wyglądem.	☐	☐
53	Lubię organizować swój dzień według określonego porządku i planu.	☐	☐
54	Zgłębianie wiedzy o świecie, czytanie o nowych odkryciach jest bardzo ciekawe.	☐	☐
55	Uważam, że praca dyrektora czy kierownika to bardzo ciekawe wyzwanie.	☐	☐
56	Uważam, że bycie artystą to ciekawe zajęcie.	☐	☐
57	Obecność innych wokół mnie rozwija mnie, wzbogaca moje życie i nadaje mu sens.	☐	☐
58	Lubię przewodzić w grupie i kierować pracą innych.	☐	☐

OBLICZANIE WYNIKÓW

Sprawdź kolejno wszystkie swoje odpowiedzi. Tylko dla odpowiedzi TAK wpisz poniżej w odpowiednie kwadraty oznaczone numerem pytania cyfrę „1”, oznaczającą 1 punkt za każdą odpowiedź TAK.

Podsumuj wyniki dla każdej ze skal w poziomie (dodaj punkty) i wpisz je do kolumny oznaczonej – *Suma*.

W poniższej tabeli dla każdego rodzaju zainteresowań zaznacz przedział, w którym leży Twój wynik (suma). W zależności od płci (K – kobieta, M – mężczyzna) zaznacz swój wynik (np. zakreślając kółkiem dookoła) we właściwej kolumnie.

Jeśli np. dla rodzaju zainteresowań „społeczne” uzyskany wynik to 8 – oznacza to „wynik przeciętny”.

I.	Spoleczne	1	11	15	22	27	34	38	39	44	49	57	Suma
II.	Techniczne	6	8	12	16	17	20	23	28	35	42	47	
III.	Kierownicze	5	13	18	25	30	33	37	45	51	55	58	
IV.	Artystyczne	3	10	14	26	32	43	48	52	56			
V.	Biurowo-administracyjne	2	7	19	24	29	36	40	50	53			
VI.	Naukowo-poznawcze	4	9	21	31	41	46	54					

		K	M	Wynik	
I.	Społeczne	0-6	0-4	niski	Zainteresowania społeczne obejmują zainteresowania związane z działaniami ukierunkowanymi na kontakt z ludźmi i na współpracę z nimi.
		7-10	5-10	przeciętny	Osoby o takich zainteresowaniach lubią pomagać ludziom, opiekować się nimi, uczyć, doradzać. Mają umiejętności społeczne, dobrze rozumieją innych ludzi, często są nastawione przyjacielsko i otwarcie wobec innych, chętnie pomagają im w rozwiązywaniu problemów. Najczęściej preferują pracę wymagającą współpracy i tworzenia relacji i utrzymywania kontaktów z innymi ludźmi.
		11	11	wysoki	Przez otoczenie bywają określane jako współpracujące, empatyczne, cierpliwe.
II.	Techniczne	0	0-4	niski	Zainteresowania techniczne związane są z posługiwaniem się narzędziami, maszynami, urządzeniami technicznymi i ich wytwarzaniem. Wiążą się z posiadaniem umiejętności manualnych. Osoby o takich zainteresowaniach chętnie naprawiają lub wytwarzają przedmioty z różnych materiałów, wykorzystują w swojej pracy opracowane i sprawdzone technologie. Interesują je zasady działania i budowa różnych urządzeń.
		1-7	5-9	przeciętny	Najczęściej preferują pracę zaplanowaną, w samotności, prowadzącą do konkretnego celu.
		8-11	10-11	wysoki	Przez otoczenie bywają określane jako wykwalifikowane, konkretne, rzeczowe, uzdolnione technicznie lub mechanicznie.

III.	Kierownicze	0-1	0-1	niski	Zainteresowania kierownicze obejmują zainteresowania związane z zarządzaniem organizacją i zespołami ludzkimi, koniecznością brania odpowiedzialności za wykonywane zadania i pracę innych, potrzebą przejawiania gotowości do podejmowania ryzyka, determinacji i samodzielności w działaniu. Osoby o takich zainteresowaniach lubią w swej pracy organizować swoją własną działalność i mieć wpływ na działanie innych. Chętnie podejmują się odpowiedzialności za zadania wymagające planowania, podejmowania decyzji i koordynowania pracy innych. Najczęściej preferują pracę wymagającą dużej niezależności, samodzielności i samokontroli. Przez otoczenie bywają określane jako zdecydowane, energiczne, niezależne, pewne siebie.
		2-8	2-8	przeciętny	
		9-11	9-11	wysoki	
IV.	Artystyczne	0-1	0	niski	Zainteresowania artystyczne obejmują zainteresowania związane z kulturą i sztuką (muzyką, literaturą, malarstwem, fotografią, tańcem itp.), związane są z rozwijaniem wyobraźni, twórczym wyrażaniem emocji. Przejawiają się w podejmowaniu działalności kulturalnej. Osoby o takich zainteresowaniach lubią w swej pracy tworzyć nowe dzieła, realizować twórcze pomysły. Mają zdolności artystyczne, często bywają niezależne i otwarte na nowości. Najczęściej preferują pracę, która umożliwia wyrażanie samego siebie, realizowanie w sposób twórczy swoich pomysłów. Przez otoczenie bywają określane jako twórcze, indywidualistyczne, o rozwiniętej wyobraźni i estetyce.
		2-7	1-6	przeciętny	
		8-9	7-9	wysoki	

V.	Biurowo- -admini- stracyjne	0-1	0-1	niski	Zainteresowania biurowe/admini- stracyjne obejmują zainteresowania urzędnicze, związane z przestrze- ganiem ustalonych zasad i norm. Związane są z preferowaniem stałych stylów zachowania i planowaniem działań. Cechują osoby mające łatwość operowania danymi i liczbami. Osoby o takich zainteresowaniach mają zdolności urzędnicze, biurowe, rachunkowe. Lubią działać według jasnych zasad, sprawdzonych metod, lepiej czują się w sytuacjach przewidywalnych i pozbawionych niespodzianek. Najczęściej preferują pracę pod kontrolą innych, według otrzymanych instrukcji, wymagającą wykonywania stałych zadań w jedno- lity, określony sposób. Najczęściej lubią pracować z danymi, porządkować je i strukturalizować. Przez otoczenie bywają określane jako zorganizowane, praktyczne, sumienne.
		2-6	2-6	przeciętny	
		7-9	7-9	wysoki	
VI.	Naukowo- -poznawcze	0-1	0-1	niski	Zainteresowania naukowe/poznawcze ukierunkowane są na poszukiwanie nowej wiedzy, analizowanie i zrozu- mienie otaczającego świata, zjawisk, wyjaśnianie problemów, poszukiwanie rozwiązań. Osoby o takich zainteresowaniach lubią w swej pracy tworzyć teorie, zglębiać tajniki nauki, eksperymento- wać i mieć do czynienia z pojęciami abstrakcyjnymi. Posiadają zdolności matematyczne, myślą logicznie. Najczęściej preferują pracę wyma- gającą dokładności i zdecydowania, bywają dociekliwe, dbają o szczegóły, często lubią pracować w samotności i osiągać sukcesy. Przez otoczenie bywają określane jako racjonalne, abstrakcyjne, analityczne.
		2-5	2-5	przeciętny	
		6-7	6-7	wysoki	

Przeanalizuj samodzielnie wszystkie wysokie, a później ewentualnie także przeciętne wyniki. Zapoznaj się z opisami.

Przemyśl i przedyskutuj z doradcą zawodowym, nauczycielem lub z rodzicami następujące kwestie:

- jakie zainteresowania u ciebie dominują i dlaczego?
- w jakich zawodach będziesz mógł najlepiej realizować swoje zainteresowania?

C. TEST DO SAMOBADANIA ZAINTERESOWAŃ ZAWODOWYCH (DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH)

INSTRUKCJA

Zapewne zastanawiasz się, co chciałbyś robić w przyszłości, kim zostać, jaką pracę wybrać, jak sprawić, by nie była ona męczącym obowiązkiem, lecz dawała Ci frajdę, przyjemność i zadowolenie.

Może przyglądasz się pracy innych, zastanawiasz się, co byłoby najlepsze dla Ciebie? Może niepokoisz się i nie masz pomysłu, co dalej? A może już dobrze wiesz, co chciałbyś robić i nie możesz doczekać się, kiedy skończysz szkołę i zrealizujesz swoje zawodowe marzenia? We wszystkich przypadkach zachęcamy Cię, byś przyjrzał się dokładnie swoim zainteresowaniom. Pomoże Ci w tym test zamieszczony poniżej. Jeżeli masz wątpliwości, co do wyboru ścieżki zawodowej, wykonanie testu pomoże Ci określić, jakiego typu zainteresowania masz. Jeżeli dokładnie wiesz, co chcesz robić, test pozwoli Ci jeszcze raz dokładnie sprawdzić, czy Twoje plany pokrywają się z Twoimi zainteresowaniami.

Jak wykonać test? Wykonanie testu zajmie Ci kilkanaście minut.

Poniżej znajdują się kolejno stwierdzenia opisujące różnego rodzaju przekonania, zachowania, zajęcia i sposoby postępowania. Przeczytaj uważnie każde stwierdzenie i zaznacz, jeśli się z nim zgadzasz – TAK lub jeśli się z nim nie zgadzasz – NIE.

Może zdarzyć się tak, że żadna z odpowiedzi nie będzie Ci do końca pasowała i nie odda w pełni Twojego zachowania. Postaraj się jednak wtedy wybrać tę odpowiedź, która wydaje Ci się choć trochę bliższa Twoim przekonaniom. Do każdego stwierdzenia należy wybrać 1 z odpowiedzi.

Odpowiadaj szybko, nie zastanawiając się zbyt długo nad wyborem. Pamiętaj, nie robisz tego testu na ocenę! W tym teście nie ma złych odpowiedzi, zatem staraj się odpowiadać szczerze. Wybieranie nieprawdy spowoduje, że otrzymasz nieprawdziwy, nieprzydatny wynik.

Prosimy o udzielenie odpowiedzi na wszystkie pytania. Przy każdym z nich zaznacz tylko 1 odpowiedź.

KWESTIONARIUSZ

Nr	Stwierdzenie	Tak	Nie
1	Myślę, że inni ludzie dobrze czują się w mojej obecności.	☐	☐
2	Lubię wykonywać zadania według jasno określonych reguł i przestrzegać ustalonych zasad.	☐	☐
3	Stale poszukuję sposobów, by dać wyraz moim twórczym zdolnościom.	☐	☐
4	Lubię pogłębiać wiedzę z różnych dziedzin nauki, dowiadywać się nowych rzeczy.	☐	☐
5	Myślę, że dobrze radziłbym sobie w roli gospodarza klasy.	☐	☐
6	Często czytam opisy nowinek ze świata nauki i techniki.	☐	☐
7	Trudno wykonać zadanie, jeśli nie ma się jasnych wytycznych i instrukcji.	☐	☐
8	Lubię czytać pisma i oglądać programy związane z postępem techniki i motoryzacji.	☐	☐
9	Bywam dociekliwy, często analizuję i próbuję zrozumieć przyczyny zjawisk.	☐	☐
10	Chętnie wyszukuję informacje o wydarzeniach kulturalno-artystycznych i uczestniczę w nich.	☐	☐
11	Pomaganie innym ludziom i wspieranie ich sprawia mi przyjemność.	☐	☐
12	Zajęcia praktyczne i techniczne należą do moich ulubionych przedmiotów.	☐	☐
13	Chętnie odgrywam rolę przedstawiciela swojej grupy.	☐	☐
14	Lubię brać udział w wydarzeniach kulturalno-artystycznych (np. w akademiach szkolnych, konkursach plastycznych, muzycznych).	☐	☐
15	Chętnie staram się jak mogę, by okazać uwagę ludziom, którzy sprawiają wrażenie samotnych i zagubionych.	☐	☐

16	Chętnie zajmuję się obsługą różnych urządzeń biurowych.	☐	☐
17	Lubię naprawiać różne przedmioty i często dobrze mi to wychodzi.	☐	☐
18	Chętnie podejmuję się zadań wymagających dużej odpowiedzialności i samodzielności.	☐	☐
19	Lubię wykonywać czynności według zasad ustalonych z góry.	☐	☐
20	Lubię dowiadywać się, na czym polega praca różnych urządzeń, rozumiem, jak działają.	☐	☐
21	Ciekawią mnie różne teorie, sposoby wyjaśniania zjawisk.	☐	☐
22	Staram się zawsze zrozumieć problemy innych i pomóc im znaleźć rozwiązanie.	☐	☐
23	Interesują mnie zagadnienia związane z technologią, nowoczesnymi maszynami i postępem techniki.	☐	☐
24	Lubię zajmować się porządkowaniem korespondencji i wszelkiej dokumentacji, prowadzić rejestry, porządkować informacje.	☐	☐
25	Na wycieczkach i spotkaniach często planuję i organizuję wspólne działania grupy.	☐	☐
26	Chętnie wyrażam swoje uczucia i nastrój poprzez sztukę (np. maluję, śpiewam, tańczę).	☐	☐
27	Lubię rozmawiać z ludźmi o ich sprawach, problemach i sukcesach.	☐	☐
28	Praca, w której trzeba używać różnych maszyn i narzędzi, wydaje mi się bardzo interesująca.	☐	☐
29	Praca według jasno określonych wytycznych jest lepsza niż taka, gdzie trzeba samemu podejmować decyzje.	☐	☐
30	Praca, w której trzeba samodzielnie brać odpowiedzialność za siebie i innych, jest lepsza od takiej, w której trzeba wykonywać polecenia innych.	☐	☐
31	Lubię książki, filmy, artykuły, które zachęcają do myślenia i szukania odpowiedzi na trudne pytania.	☐	☐
32	Lubię tworzyć różne dzieła (np. rysować, pisać, grać na instrumentach).	☐	☐

33	Lubię organizować pracę innych, zachęcać ich do działania.	☐	☐
34	Kiedy coś mnie interesuje, staram się dowiedzieć na ten temat jak najwięcej.	☐	☐
35	Lubię majsterkować, wytwarzać i konstruować różne przedmioty.	☐	☐
36	Organizowanie pracy sekretariatu lub biura wydaje się ciekawym zajęciem.	☐	☐
37	Bycie najważniejszą osobą w grupie daje mi zadowolenie i satysfakcję.	☐	☐
38	Życie bez pięknych rzeczy wokół byłoby smutne i ponure.	☐	☐
39	Człowiek do rozwoju potrzebuje bliskich relacji z innymi.	☐	☐
40	Prowadzę sumiennie zeszyty szkolne, robię notatki, podkreślam ważne informacje.	☐	☐
41	Chętnie zdobywam wiedzę, czytam książki, oglądam filmy na różne tematy, które mnie interesują.	☐	☐
42	Myślę, że praca, w wyniku której tworzy się praktyczne, użyteczne przedmioty, jest bardzo interesująca.	☐	☐
43	Chodzenie do teatru, kina, muzeum, na wystawę jest dla mnie bardzo przyjemne.	☐	☐
44	Często wyczuwam emocje innych ludzi, np. kiedy ktoś ma problemy lub potrzebuje rozmowy.	☐	☐
45	Dobrze czułbym się w pracy zawodowej, w której miałbym kierować zespołem.	☐	☐
46	Czasami mogę godzinami szukać rozwiązania czy pracować nad jakimś zadaniem.	☐	☐
47	Interesują mnie książki, filmy, programy, które pokazują, jak działają różne urządzenia, wyjaśniają zagadki techniki.	☐	☐
48	Lubię szukać nowych inspiracji, tworzyć coś, wyrażać siebie w różny sposób.	☐	☐
49	Jestem towarzyski, lubię nawiązywać nowe znajomości, mieć dużo znajomych.	☐	☐
50	Żeby dobrze wykonać zadanie, muszę najpierw dokładnie zaplanować pracę i poszczególne czynności.	☐	☐

51	Dobrze czuję się w sytuacjach, w których jestem najważniejszą osobą w grupie.	☐	☐
52	Lubię ubierać się nietypowo, eksperymentować z kolorami, zaskakiwać wyglądem.	☐	☐
53	Lubię organizować swój dzień według określonego porządku i planu.	☐	☐
54	Zgłębianie wiedzy o świecie, czytanie o nowych odkryciach jest bardzo ciekawe.	☐	☐
55	Uważam, że praca dyrektora czy kierownika to bardzo ciekawe wyzwanie.	☐	☐
56	Uważam, że bycie artystą to ciekawe zajęcie.	☐	☐
57	Obecność innych wokół mnie rozwija mnie, wzbogaca moje życie i nadaje mu sens.	☐	☐
58	Lubię przewodzić w grupie i kierować pracą innych.	☐	☐

OBLICZANIE WYNIKÓW

Sprawdź kolejno wszystkie swoje odpowiedzi. Tylko dla odpowiedzi TAK wpisz poniżej w odpowiednie kwadraty oznaczone numerem pytania cyfrę „1”, oznaczającą 1 punkt za każdą odpowiedź TAK.

Podsumuj wyniki dla każdej ze skal w poziomie (dodaj punkty) i wpisz je do kolumny oznaczonej – *Suma*.

W poniższej tabeli dla każdego rodzaju zainteresowań zaznacz przedział, w którym leży Twój wynik (suma). W zależności od płci (K – kobieta, M – mężczyzna) zaznacz swój wynik (np. zakreślając kółkiem dookoła) we właściwej kolumnie.

Jeśli np. dla rodzaju zainteresowań „społeczne” uzyskany wynik to 8 – oznacza to „wynik przeciętny”.

I.	Spoleczne	1		11		15		22		27		34		38		39	44	49	57	Suma
II.	Techniczne	6		8		12		16		17		20		23		28	35	42	47	
III.	Kierownicze	5		13		18		25		30		33		37		45	51	55	58	
IV.	Artystyczne	3		10		14		26		32		43		48		52	56			
V.	Biurowo- -administracyjne	2		7		19		24		29		36		40		50	53			
VI.	Naukowo- -poznawcze	4		9		21		31		41		46		54						

		K	M	wynik	
I.	Społeczne	0-6	0-4	niski	Zainteresowania społeczne obejmują zainteresowania związane z działaniami ukierunkowanymi na kontakt z ludźmi i na współpracę z nimi. Osoby o takich zainteresowaniach lubią pomagać ludziom, opiekować się nimi, uczyć, doradzać. Mają umiejętności społeczne, dobrze rozumieją innych ludzi, często są nastawione przyjacielsko i otwarcie wobec innych, chętnie pomagają im w rozwiązywaniu problemów. Najczęściej preferują pracę wymagającą współpracy i tworzenia relacji i utrzymywania kontaktów z innymi ludźmi. Przez otoczenie bywają określane jako współpracujące, empatyczne, cierpliwe.
		7-10	5-10	przeciętny	
		11	11	wysoki	
II.	Techniczne	0	0-4	niski	Zainteresowania techniczne związane są z posługiwaniem się narzędziami, maszynami, urządzeniami technicznymi i ich wytwarzaniem. Wiązą się z posiadaniem umiejętności manualnych. Osoby o takich zainteresowaniach chętnie naprawiają lub wytwarzają przedmioty z różnych materiałów, wykorzystują w swojej pracy opracowane i sprawdzone technologie. Interesują je zasady działania i budowa różnych urządzeń. Najczęściej preferują pracę zaplanowaną, w samotności, prowadzącą do konkretnego celu. Przez otoczenie bywają określane jako wykwalifikowane, konkretne, rzeczowe, uzdolnione technicznie lub mechanicznie.
		1-7	5-9	przeciętny	
		8-11	10-11	wysoki	

III.	Kierownicze	0-1	0-1	niski	Zainteresowania kierownicze obejmują zainteresowania związane z zarządzaniem organizacją i zespołami ludzkimi, koniecznością brania odpowiedzialności za wykonywane zadania i pracę innych, potrzebą przejawiania gotowości do podejmowania ryzyka, determinacji i samodzielności w działaniu. Osoby o takich zainteresowaniach lubią w swej pracy organizować swoją własną działalność i mieć wpływ na działanie innych. Chętnie podejmują się odpowiedzialności za zadania wymagające planowania, podejmowania decyzji i koordynowania pracy innych. Najczęściej preferują pracę wymagającą dużej niezależności, samodzielności i samokontroli. Przez otoczenie bywają określane jako zdecydowane, energiczne, niezależne, pewne siebie.
		2-8	2-8	przeciętny	
		9-11	9-11	wysoki	
IV.	Artystyczne	0-1	0	niski	Zainteresowania artystyczne obejmują zainteresowania związane z kulturą i sztuką (muzyką, literaturą, malarstwem, fotografią, tańcem itp.), związane są z rozwijaniem wyobraźni, twórczym wyrażaniem emocji. Przejawiają się w podejmowaniu działalności kulturalnej. Osoby o takich zainteresowaniach lubią w swej pracy tworzyć nowe dzieła, realizować twórcze pomysły. Mają zdolności artystyczne, często bywają niezależne i otwarte na nowości. Najczęściej preferują pracę, która umożliwia wyrażanie samego siebie, realizowanie w sposób twórczy swoich pomysłów. Przez otoczenie bywają określane jako twórcze, indywidualistyczne, o rozwiniętej wyobraźni i estetyce.
		2-7	1-6	przeciętny	
		8-9	7-9	wysoki	

V.	Biurowo- -admini- stracyjne	0-1	0-1	niski	Zainteresowania biurowe/admini- stracyjne obejmują zainteresowania urzędnicze, związane z przestrze- ganiem ustalonych zasad i norm. Związane są z preferowaniem stałych stylów zachowania i planowaniem działań. Cechują osoby mające łatwość operowania danymi i liczbami. Osoby o takich zainteresowaniach mają zdolności urzędnicze, biurowe, rachunkowe. Lubią działać według jasnych zasad, sprawdzonych metod, lepiej czują się w sytuacjach przewidywalnych i pozbawionych niespodzianek. Najczęściej preferują pracę pod kontrolą innych, według otrzymanych instrukcji, wymagającą wykonywania stałych zadań w jedno- lity, określony sposób. Najczęściej lubią pracować z danymi, porządkować je i strukturalizować. Przez otoczenie bywają określane jako zorganizowane, praktyczne, sumienne.
		2-6	2-6	przeciętny	
		7-9	7-9	wysoki	
VI.	Naukowo- -poznawcze	0-1	0-1	niski	Zainteresowania naukowe/poznawcze ukierunkowane są na poszukiwanie nowej wiedzy, analizowanie i zrozu- mienie otaczającego świata, zjawisk, wyjaśnianie problemów, poszukiwanie rozwiązań. Osoby o takich zainteresowaniach lubią w swej pracy tworzyć teorie, zglębiać tajniki nauki, eksperymento- wać i mieć do czynienia z pojęciami abstrakcyjnymi. Posiadają zdolności matematyczne, myślą logicznie. Najczęściej preferują pracę wyma- gającą dokładności i zdecydowania, bywają dociekliwe, dbają o szczegóły, często lubią pracować w samotności i osiągać sukcesy. Przez otoczenie bywają określane jako racjonalne, abstrakcyjne, analityczne.
		2-5	2-5	przeciętny	
		6-7	6-7	wysoki	

Przeanalizuj samodzielnie wszystkie wysokie, a później ewentualnie także przeciętne wyniki. Zapoznaj się z opisami.

Przemyśl i przedyskutuj z doradcą zawodowym, nauczycielem lub z rodzicami następujące kwestie:

- jakie zainteresowania u ciebie dominują i dlaczego?
- w jakich zawodach będziesz mógł najlepiej realizować swoje zainteresowania?

III. PAKIET NARZĘDZI – INSTRUKCJE OBSŁUGI PROGRAMU KOMPUTEROWEGO I ZASTOSOWANIA PAKIETU NARZĘDZI

Tak, jak wspomnieliśmy na początku, na pakiet narzędzi i materiałów wypracowanych w ramach projektu „Poznaj swoje zainteresowania i świat szkolnictwa zawodowego” składają się:

Zestaw 3 wystandaryzowanych kwestionariuszy do samobadania zainteresowań zawodowych uczniów przeznaczonych dla różnych grup wiekowych: uczniów szkół podstawowych, uczniów szkół gimnazjalnych, uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Multimedialne charakterystyki zawodów (208 sztuk, w 2 wariantach)

- w wariantcie podstawowym (wariant A) – dla uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych,
- w wariantcie skróconym (wariant B) – dla ucznia szkoły podstawowej.

Materiały metodyczne (w wersji elektronicznej i drukowanej):

- *Przewodnik edukacyjny dla Ucznia,*
- *Przewodnik edukacyjny dla Nauczyciela,*
- *Poradnik dla Rodzica*

oraz Program komputerowy „Poznaj swoje zainteresowania i świat szkolnictwa zawodowego”.

Przewodnik, który trzymasz w dłoni, pomoże Ci korzystać z tych narzędzi.

Całość narzędzi spina program komputerowy, z którego możesz korzystać Ty, Twoje Dziecko i Nauczyciel.

Program komputerowy został wykonany w ramach projektu „Poznaj swoje zainteresowania i świat szkolnictwa zawodowego”. Stworzony został po to, by dostarczyć spójnego narzędzia, które może być wykorzystane w procesie wspierania Twojego Dziecka na drodze zawodowego rozwoju i planowania ścieżki kariery.

Korzystając z programu Twoje Dziecko może wykonać samodzielnie test, który pomoże mu określić i lepiej rozpoznać własne zainteresowania zawodowe, zapoznać się z charakterystykami zawodów, do wykonywania których przygotowują zasadnicze szkoły zawodowe, technika czy też szkoły policealne. W programie znajdziesz także materiały dla Ciebie i Twojego Dziecka: Przewodnik edukacyjny dla Ucznia oraz Poradnik dla Rodzica, które zawierają zarówno wskazówki doty-

częste korzystania z programu, jak i materiały pomocne w planowaniu kariery zawodowej przez Twoje dziecko oraz wskazówki, jak wspierać je w tym procesie. W osobnej zakładce zamieszczony jest także wykaz polecanych publikacji dla Ciebie i Twojego Dziecka.

Program komputerowy jest wolnym oprogramowaniem ogólnie dostępnym do pobrania ze strony projektu <http://poznajswiat.ecorys.pl/>. Instalacja i działanie programu komputerowego możliwe jest na komputerach z systemem operacyjnym Windows. Program komputerowy oparty jest na architekturze .NET Framework 3.5, która przy instalacji oprogramowania zostaje automatycznie pobrana i zainstalowana. Charakterystyki zawodów, które wchodzi w skład materiałów zamieszczonych w programie zostały opracowane w postaci w pełni funkcjonalnych prezentacji utworzonych w programie Power Point. W celu prawidłowego przeglądania oraz odtwarzania przygotowanego lektora zaleca się instalację programu Microsoft Power Point z pakietu Microsoft Office lub programu Microsoft PowerPoint Viewer.

Szczegółowe informacje o programie i zasadach korzystania z niego znajdziesz w programie w zakładce „O programie”. Poniżej zamieszczamy najważniejsze wskazówki dotyczące korzystania z narzędzia.

INSTALACJA

Pakiet instalacyjny programu składa się z 2 plików instalacja.exe i setup1.msi, które stanowią integralną całość i są wymagane do przeprowadzenia procesu instalacji. Aby przeprowadzić instalację programu komputerowego, należy wybrać plik instalacja.exe i postępować według wskazówek.

Program komputerowy został oparty na architekturze .NET Framework 3.5, która jest niezbędna do jego uruchomienia. W przypadku braku niezbędnego środowiska pakiet instalacyjny pobierze aktualną wersję .NET Framework i przeprowadzi instalację pakietu. W przypadku braku połączenia internetowego należy pobrać ze strony <http://www.microsoft.com/> wersję .NET Framework 3.5 i przeprowadzić instalację ręcznie.

W przypadku konieczności instalacji innej wersji programu komputerowego niezbędne jest usunięcie poprzednio zainstalowanej.

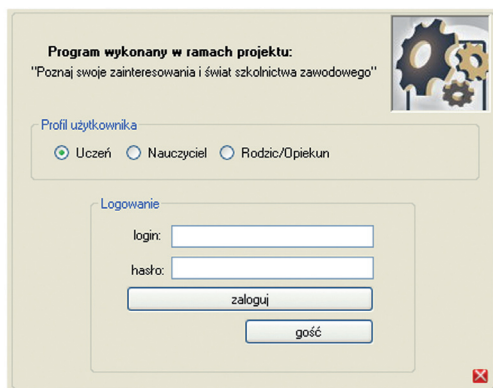
TYPY UŻYTKOWNIKÓW

W programie komputerowym funkcjonują następujące profile użytkowników:

Nazwa profilu konta	Opis funkcjonalności
Konto nauczyciel	Posiada uprawnienia do tworzenia kont innych użytkowników programu : uczniów, rodzic. Posiada dostęp do wyników testów przeprowadzanych przez uczniów, materiałów wykonanych w ramach projektu, takich jak charakterystyki zawodów, materiały metodyczne oraz pozostałych materiałów. Użytkownik profilu nauczyciel posiada dostęp do wszystkich materiałów zamieszczonych na wszystkich profilach użytkowników.
Konto uczeń (zalogowany)	Posiada uprawnienia do diagnozowania i zapisywania wyników z przeprowadzonych testów. Posiada dostęp do charakterystyk zawodów, materiałów metodycznych przygotowanych dla ucznia oraz polecanych publikacji.
Konto uczeń niezalogowany typu: ▪ szkoła podstawowa ▪ szkoła gimnazjalna ▪ szkoła ponadgimnazjalna	Posiada uprawnienia do diagnozowania bez możliwości zapisu wyników. Posiada dostęp do charakterystyk zawodów, materiałów metodycznych w postaci przewodnika edukacyjnego dla ucznia oraz polecanych publikacji.
Konto rodzic	Posiada uprawnienia do sprawdzania wyniku testu ucznia, przeglądania charakterystyk zawodów, poradnika dla rodzica oraz przewodnika edukacyjnego dla ucznia i polecanych publikacji.
Konto rodzic niezalogowany	Posiada uprawnienia do przeglądania charakterystyk zawodów, poradnika dla rodzica oraz przewodnika edukacyjnego dla ucznia i polecanych publikacji. Na profilu rodzic w trybie niezalogowanym nie ma możliwości sprawdzenia wyniku testu samobadania ucznia.

LOGOWANIE

Formularz logowania widoczny jest po uruchomieniu programu komputerowego. Aby przeprowadzić proces logowania, należy początkowo wybrać profil użytkownika.

Następnie w wolne pola formularza należy wprowadzić login i hasło. Po wprowadzeniu danych wybrać przycisk *zaloguj*. Jeśli dane zostały wprowadzone nieprawidłowo lub profil użytkownika nie został prawidłowo wybrany, program komputerowy wysyła odpowiedni komunikat.

Jeśli użytkownik nie posiada konta w programie komputerowym, może wykorzystać profil typu *gość* funkcjonujący w zakresie użytkownika *uczeń* oraz *rodzic*.

Użytkownik typu *nauczyciel* posiada uprawnienia do definiowania nowych kont użytkowników i modyfikacji danych wchodzących w ich zakres. Do stworzenia konta typu *uczeń* jednym z wymaganych pól jest typ szkoły, który określa zakres przeglądanych zasobów.

Do korzystania z zasobów programu komputerowego w trybie *gość* nie jest wymagane posiadanie konta użytkownika. Aby rozpocząć pracę w trybie *gość*, po wybraniu profilu należy dodatkowo określić typ przeglądanych zasobów:

Typ zasobów	Opis
Szkoła podstawowa	Odpowiada użytkownikowi typu <i>uczeń – szkoła podstawowa</i> i tylko z tego zakresu może przeglądać materiały zamieszczone w programie komputerowym oraz przeprowadzać samodiagnozowanie.
Szkoła gimnazjalna	Odpowiada użytkownikowi typu <i>uczeń – szkoła gimnazjalna</i> i tylko z tego zakresu może przeglądać materiały zamieszczone w programie komputerowym oraz przeprowadzać samodiagnozowanie.
Szkoła ponadgimnazjalna	Odpowiada użytkownikowi typu <i>uczeń – szkoła ponadgimnazjalna</i> i tylko z tego zakresu może przeglądać materiały zamieszczone w programie komputerowym oraz przeprowadzać samodiagnozowanie.

Podczas logowania na profil uczeń nie jest wymagane definiowanie typu przeglądanych zasobów, ponieważ przy tworzeniu konta przez użytkownika typu *nauczyciel* został określony parametr *typ szkoły*, który informuje mechanizm programu komputerowego o zakresie zasobów przeglądanych przez zalogowanego użytkownika.

Po zalogowaniu masz dostęp do wszystkich zasobów programu dostępnych dla Rodzica:

- informacji o projekcie,
- modułu „Zawody”,
- elektronicznej wersji testu do samobadania zainteresowań zawodowych (zakładka „Samobadanie”), którego papierową wersję przedstawiliśmy we wcześniejszej części przewodnika

oraz materiałów metodycznych, polecanych publikacji i informacji o programie.

ZAWODY

W ramach projektu zostały opracowane charakterystyki 208 zawodów dla 2 różnych grup wiekowych w formie prezentacji Power Point. Prezentacje zostały wyposażone w lektora i przygotowane odpowiednio dla różnych odbiorców.

Moduł „Zawody” jest zbiorem informacji o 208 zawodach, które możesz wykonywać po ukończeniu nauki w zasadniczych szkołach zawodowych, technikach czy też szkołach policealnych. Obserwując tendencje panujące na rynku pracy, można zauważyć, że pojawia się coraz więcej ofert dla pracowników – absolwentów tych szkół.

Prezentacje zostały opracowane w programie PowerPoint i wyposażone w lektora i przygotowane w 2 wersjach – dla uczniów szkół podstawowych i dla uczniów gimnazjów oraz szkół ponadgimnazjalnych.

Moduł umożliwia zapoznanie się z charakterystykami, które interesują Twoje Dziecko, pozwala lepiej poznać i zrozumieć, na czym polega praca w danym zawodzie, dowiedzieć się, jakie umiejętności są potrzebne do tego, by go wykonywać oraz jaką ścieżkę kariery wybrać, by ten zawód zdobyć.

Informacje o zawodach zebrane w module „Zawody” możesz także traktować jako narzędzie pogłębiające Twoją wiedzę o świecie zawodów, która może okazać się przydatna w procesie wspierania Dziecka w planowaniu ścieżki kariery.

Zebrane charakterystyki umożliwią Twojemu Dziecku uporządkowanie informacji o danym zawodzie i pogłębienie wiedzy na temat tego, na czym polega praca w zawodzie, jakie umiejętności, predyspozycje i zdolności są potrzebne do tego, by go wykonywać, jakie są przeciwwskazania, jaką ścieżkę kariery wybrać, by ten zawód zdobyć oraz jaki jest rynek pracy dla danego zawodu.

Po wybraniu zakładki „Zawody” zostaje wyświetlone okno wraz z informacją wstępną. Po lewej stronie znajduje się lista wszystkich zawodów wyświetlonych w kolejności alfabetycznej, powyżej znajduje się wyszukiwarka.

W PROGRAMIE KOMPUTEROWYM ZAMIESZCZONO CHARAKTERYSTYKI NASTĘPUJĄCYCH ZAWODÓW:

1. Aktor cyrkowy.
2. Aktor scen muzycznych.
3. Animator kultury.
4. Asystent operatora dźwięku.
5. Asystent osoby niepełnosprawnej.
6. Asystentka stomatologiczna.
7. Betoniarz-zbrojarz.
8. Bibliotekarz.
9. Blacharz.
10. Blacharz izolacji przemysłowych.
11. Blacharz samochodowy.
12. Cieśla.
13. Cukiernik.
14. Dekarz.
15. Dietetyk.
16. Drukarz.
17. Elektromechanik.
18. Elektromechanik pojazdów samochodowych.
19. Elektryk.
20. Florysta.
21. Fotograf.
22. Fototechnik.
23. Fryzjer.
24. Garbarz skór.
25. Górnik eksploatacji otworowej.
26. Górnik eksploatacji podziemnej.
27. Górnik odkrywkowej eksploatacji złóż.
28. Higienistka stomatologiczna.
29. Introligator.

30. Kaletnik.
31. Kamieniarz.
32. Kelner.
33. Kominiarz.
34. Korektor i stroiciel instrumentów muzycznych.
35. Koszykarz-plecionkarz.
36. Kowal.
37. Krawiec.
38. Kucharz.
39. Kucharz małej gastronomii.
40. Kuśnierz.
41. Lakiernik.
42. Malarz-tapeciarz.
43. Mechanik automatyki przemysłowej i urządzeń precyzyjnych.
44. Mechanik maszyn i urządzeń drogowych.
45. Mechanik pojazdów samochodowych.
46. Mechanik precyzyjny.
47. Mechanik-monter maszyn i urządzeń.
48. Mechanik-operator pojazdów i maszyn rolniczych.
49. Modelarz odlewniczy.
50. Monter budownictwa wodnego.
51. Monter instalacji gazowych.
52. Monter instalacji i urządzeń sanitarnych.
53. Monter instrumentów muzycznych
54. Monter izolacji budowlanych.
55. Monter izolacji przemysłowych.
56. Monter kadłubów okrętowych.
57. Monter konstrukcji budowlanych.
58. Monter mechatronik.
59. Monter nawierzchni kolejowej.

60. Monter sieci i urządzeń telekomunikacyjnych.
61. Monter sieci komunalnych.
62. Monter systemów rurociągowych.
63. Monter-elektronik.
64. Monter-instalator urządzeń technicznych w budownictwie wiejskim.
65. Murarz.
66. Muzyk.
67. Obuwnik.
68. Ogrodnik.
69. Operator maszyn i urządzeń do obróbki plastycznej.
70. Operator maszyn i urządzeń metalurgicznych.
71. Operator maszyn i urządzeń odlewniczych.
72. Operator maszyn i urządzeń przemysłu spożywczego.
73. Operator maszyn leśnych.
74. Operator maszyn w przemyśle włókienniczym.
75. Operator obrabiarek skrawających.
76. Operator urządzeń przemysłu ceramicznego.
77. Operator urządzeń przemysłu chemicznego.
78. Operator urządzeń przemysłu szklarskiego.
79. Opiekun medyczny.
80. Opiekun osoby starszej.
81. Opiekun w domu pomocy społecznej.
82. Opiekunka dziecięca.
83. Opiekunka środowiskowa.
84. Optyk-mechanik.
85. Ortoptystka.
86. Piekarz.
87. Plastyk.
88. Posadzkarz.
89. Pracownik pomocniczy obsługi hotelowej.

90. Protetyk słuchu.
91. Pszczelarz.
92. Ratownik medyczny.
93. Renowator zabytków architektury.
94. Rękodzielnik wyrobów włókienniczych.
95. Rolnik.
96. Rybak śródlądowy.
97. Rzeźnik-wędliniarz.
98. Sprzedawca.
99. Stolarz.
100. Ślusarz.
101. Tancerz.
102. Tapicer.
103. Technik administracji.
104. Technik agrobiznesu.
105. Technik analityk.
106. Technik architektury krajobrazu.
107. Technik archiwista.
108. Technik automatyk sterowania ruchem kolejowym.
109. Technik awionik.
110. Technik bezpieczeństwa i higieny pracy.
111. Technik budownictwa.
112. Technik budownictwa okrętowego.
113. Technik budownictwa wodnego.
114. Technik cyfrowych procesów graficznych.
115. Technik dentystyczny.
116. Technik drogownictwa.
117. Technik dróg i mostów kolejowych.
118. Technik dźwięku.
119. Technik ekonomista.

120. Technik eksploatacji portów i terminali.
121. Technik elektroenergetyk transportu szynowego.
122. Technik elektronik.
123. Technik elektroniki medycznej.
124. Technik elektroradiolog.
125. Technik elektryk.
126. Technik farmaceutyczny.
127. Technik garbarz.
128. Technik geodeta.
129. Technik geofizyk.
130. Technik geolog.
131. Technik górnictwa odkrywkowego.
132. Technik górnictwa otworowego.
133. Technik górnictwa podziemnego.
134. Technik handlowiec.
135. Technik hodowca koni.
136. Technik hotelarstwa.
137. Technik hutnik.
138. Technik hydrolog.
139. Technik informacji naukowej.
140. Technik informatyk.
141. Technik instrumentów muzycznych.
142. Technik inżynierii środowiska i melioracji.
143. Technik księgarstwa.
144. Technik leśnik.
145. Technik logistik.
146. Technik masażysta.
147. Technik mechanik.
148. Technik mechanik lotniczy.
149. Technik mechanik okrętowy.

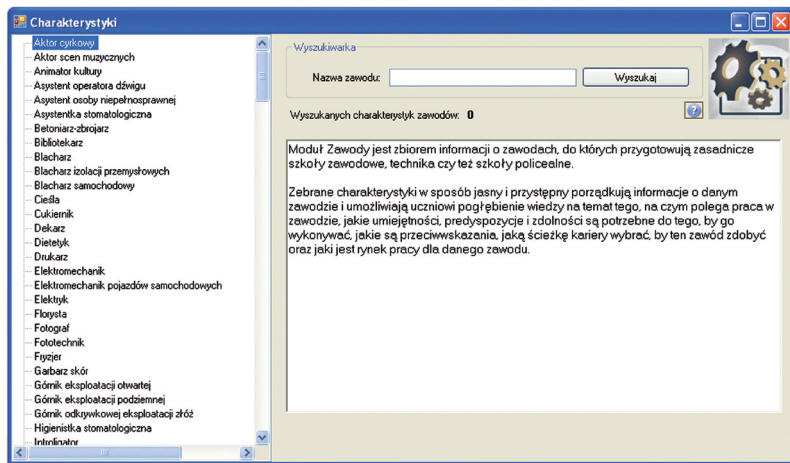

150. Technik mechanizacji rolnictwa.
151. Technik mechatronik.
152. Technik meteorolog.
153. Technik nawigator morski.
154. Technik obsługi turystycznej.
155. Technik obuwnik.
156. Technik ochrony fizycznej osób i mienia.
157. Technik ochrony środowiska.
158. Technik odlewnik.
159. Technik ogrodnik.
160. Technik optyk.
161. Technik organizacji produkcji filmowej i telewizyjnej.
162. Technik organizacji reklamy.
163. Technik organizacji usług gastronomicznych.
164. Technik ortopeda.
165. Technik papiernictwa.
166. Technik pojazdów samochodowych.
167. Technik poligraf.
168. Technik pożarnictwa.
169. Technik prac biurowych.
170. Technik przeróbki kopalin stałych.
171. Technik przetwórstwa mleczarskiego.
172. Technik pszczelarz.
173. Technik rachunkowości.
174. Technik realizacji dźwięku.
175. Technik rolnik.
176. Technik rybactwa śródlądowego.
177. Technik rybołówstwa morskiego.
178. Technik rzemiosł artystycznych – sztukatorstwo i kamieniarstwo artystyczne.

179. Technik spedytor
180. Technik technologii ceramicznej.
181. Technik technologii chemicznej.
182. Technik technologii drewna.
183. Technik technologii odzieży.
184. Technik technologii szkła.
185. Technik technologii wyrobów skórzanych.
186. Technik technologii żywności.
187. Technik teleinformatyk.
188. Technik telekomunikacji.
189. Technik transportu drogowego.
190. Technik transportu kolejowego.
191. Technik turystyki wiejskiej.
192. Technik urządzeń audiowizualnych.
193. Technik urządzeń sanitarnych.
194. Technik usług fryzjerskich.
195. Technik usług kosmetycznych.
196. Technik usług pocztowych i finansowych.
197. Technik weterynarii.
198. Technik wiertnik.
199. Technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych.
200. Technik włókiennik.
201. Technik żeglugi śródlądowej.
202. Technik żywienia i gospodarstwa domowego.
203. Technolog robót wykończeniowych w budownictwie.
204. Terapeuta zajęciowy.
205. Wiertacz odwiertów eksploatacyjnych i geofizycznych.
206. Zdun.
207. Zegarmistrz.
208. Złotnik-jubiler.

JAK ZNALEŹĆ POTRZEBNĄ CHARAKTERYSTYKĘ?

Po wybraniu zakładki „Zawody” zostaje wyświetlone okno wraz z informacją wstępną. Po lewej stronie znajduje się lista wszystkich zawodów wyświetlonych w kolejności alfabetycznej, powyżej znajduje się wyszukiwarka, tak jak na zdjęciu poniżej.

Wyszukiwanie charakterystyk zawodów odbywa się na 2 sposoby. Użytkownik w wolne pole formularza może wprowadzić ciąg znaków odpowiadający szukanej charakterystyce, a następnie wybrać przycisk wyszukiwaj. W wyniku program komputerowy zwróci listę zawodów spełniających kryteria wyszukiwania. Lista zawierać będzie zawody, których nazwa zawiera ciąg znaków wprowadzony w polu formularza wyszukiwarki. Po wyświetleniu listy zawodów należy dwukrotnie wybrać określoną nazwę zawodu, co spowoduje otwarcie danej charakterystyki.

Drugim ze sposobów dotarcia do szukanej charakterystyki zawodu jest wybranie jej z przedstawionej listy. Zawody umieszczone są w liście w kolejności alfabetycznej, co ułatwia użytkownikowi wyszukiwanie. Po wybraniu nazwy zawodu zostaje wyświetlona jego charakterystyka.

ZAWARTOŚĆ CHARAKTERYSTYK

W tej części krótko przedstawimy, jak zbudowane są charakterystyki zawodów i czego możesz się z nich dowiedzieć. Zawartość charakterystyk omówimy na przykładzie charakterystyki dla zawodu murarza w wersji dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych. Wersja dla szkół podstawowych ma nieco inną konstrukcję, dostosowaną do możliwości poznawczych dzieci młodszych. Jeżeli Twoje Dziecko zaloguje się, wykorzystując hasło i login podane przez nauczyciela, program sam wybierze właściwy typ charakterystyki. W wersji gość po wybraniu odpowiedniego typu szkoły program przyporządkuje właściwe charakterystyki. Każda charakterystyka składa się z 9 części. Omówimy je kolejno.

CZĘŚĆ 1. NAZWA ZAWODU

Część pierwsza zawiera nazwę zawodu oraz:

- pięciocyfrowy kod zawodu w klasyfikacji szkolnictwa zawodowego podany zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 czerwca 2007 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego* (Dz.U. 2007 nr 124 poz. 860) – wersja elektroniczna pliku jest dostępna w katalogu: [akty prawne/00_0_klasyfikacja szkolna_2007.pdf](#),
- sześciocyfrowy kod zawodu w Klasyfikacji zawodów i specjalności gospodarczej podany na podstawie *Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 8 grudnia 2004 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz zakresu jej stosowania* (wersja elektroniczna pliku dostępna w katalogu: [aktyprawne/0_klasyfikacja gospodarcza_2004.pdf](#)).

CZĘŚĆ 2. SYNTETYCZNY OPIS ZAWODU I ŚRODOWISKO PRACY

Część 2. składa się z 2 części: krótkiego syntetycznego opisu zawodu oraz charakterystyki środowiska pracy i zawiera charakterystyczne, a zarazem ciekawe informacje na temat opisywanego zawodu.

W dalszej części przedstawione jest środowisko pracy. Zawiera ona informacje na temat: warunków materialnych, warunków społecznych, warunków organizacyjnych itp. Dodatkowo zamieszczone jest ćwiczenie aktywizujące uczniów i zmuszające do poszukiwania wyjaśnienia niezrozumiałych informacji.

Syntetyczny opis zawodu i środowisko pracy

Czy wiesz, że murarz:

1. **Wykonuje z różnych materiałów** (kamień, cegła, bloczki, pustaki itp.) **konstrukcyjne** (fundamenty, ściany i filary, słupy, nadproża, stropy, kominy, dachy i stropodachy, schody) i **niekonstrukcyjne** (ścianki działowe, podłogi i posadzki, izolacje, tynki i warstwy elewacyjne oraz ocieplenie) **elementy budynków, a także prowadzi prace remontowe i konserwatorskie w budynkach przy wykorzystaniu podstawowych narzędzi murarskich** (młotek murarski, kielnia, poziomica) i **maszyn budowlanych** do transportu materiałów (przenośniki taśmowe, pompy do zapraw, wyciągi budowlane) oraz do **przygotowania zaprawy** (mieszarki i betoniarzki).
2. **Przeważnie pracuje na wolnym powietrzu**, w związku z tym narażony jest na różne warunki atmosferyczne (latem – żar słońca, wiosną i jesienią – deszcze, zimą – śnieg).
3. **Może pracować na bardzo dużych wysokościach.**
4. **W trakcie pracy współpracuje z pomocnikami oraz z innymi specjalistami zatrudnionymi na budowie.**
5. **Zwykle pracuje 8 godzin dziennie, jednak zdarzają się przypadki, że trzeba pracować dłużej.**
6. **W przypadku gdy budowa jest znacznie oddalona od miejsca zamieszkania, może na koszt pracodawcy zamieszkać w okolicach budowy, np. w hotelu.**

Praca własna...

Po zapoznaniu się z powyższym **opisem zawodu i środowiska pracy** z pewnością znalazłeś sformułowania **niezrozumiałe** dla Ciebie. **Wypisz je, a następnie, korzystając z dostępnych źródeł informacji, postaraj się wyjaśnić znaczenie tych sformułowań.**

W tym celu najlepiej porozmawiaj z osobami zatrudnionymi w zawodzie lub poszukaj samodzielnie informacji w Internecie.

Efekty pracy udokumentuj poprzez stworzenie własnej rozszerzonej wersji charakterystyki zawodu. Może to być teczka, do której włożysz wszystkie, Twoim zdaniem ważne, informacje dotyczące zawodu.

Uwaga: Podobnie postąp, kiedy będziesz zapoznawał się z treścią kolejnych slajdów.

Na wesoło

CZĘŚĆ 3. ZADANIA I UMIEJĘTNOŚCI ZAWODOWE

W tej części opisane zostały zadania i umiejętnościami zawodowe. Opis skonstruowano tak, by dostarczyć czytelnikowi rzetelnej informacji na temat tego, na czym polega praca w zawodzie i pomóc mu zdecydować, czy byłby nią zainteresowany.

Zadania i umiejętności zawodowe

1. Zabezpiecza miejsca pracy zgodnie z przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska oraz udziela pomocy przedlekarskiej.
2. Posługuje się rysunkami roboczymi, projektami budowlanymi i wytycznymi dotyczącymi wykonywania robót.
3. Wytycza na placu budowy położenie fundamentów, ścian.
4. Dobiera i ocenia przydatność materiałów do wykonywania robót murarskich.
5. Przygotowuje zaprawy murarskie różnego typu.
6. Obsługuje narzędzia, sprzęt i maszyny do robót murarskich.
7. Wykonuje z różnych materiałów mury pełne o różnej grubości, mury z otworami okiennymi i drzwiowymi oraz ścian działowych i nośnych, muruje gzymsy, attyki, kominy oraz łuki i sklepienia, kanały dymne i wentylacyjne.
8. Układa izolację przeciwwilgociową, montuje izolację cieplną i akustyczną na ścianach.
9. Osadza stolarkę okienną i drzwiową oraz elementy ślusarki budowlanej.
10. Montuje i demontuje rusztowania do robót murarskich.
11. Może także wykonywać rozbiórkę konstrukcji budowlanych, tynkować ściany, wykonywać posadzki z betonu, układać kostkę brukową, prowadzić własną firmę budowlaną.

1. Oznacza plac budowy zgodnie z obowiązującymi przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska.
2. Czyta projekt architektoniczny i konstrukcyjny.
3. Wykonuje zbrojenie fundamentów i ław.
4. Układa cegły w murze warstwowym z zachowaniem zasad wiązania.
5. Stosuje do murowania murów wiązania polspolite, krzyżowe, polskie, wielowarstwowe, wiązanie cegieł w murach przenikających się pod różnymi kątami.
6. Wykonuje mury z cegieł dziurawki, kratówki, pustaków, bloczków betonowych i gazobetonowych.
7. Wykonuje sklepienia, nadproża płaskie, prefabrykowane typu L.
8. Wykonuje deskowanie pod sklepienia, nadproża i stropy.
9. Przygotowuje zbrojenie stropów zgodnie z projektem.
10. Osadza drewniane i metalowe ościeżnice okienne oraz drzwiowe.
11. Osadza kraty okienne, balustrady.
12. Organizuje na terenie budowy miejsca pod składowanie materiałów budowlanych.
13. Transportuje z wykorzystaniem różnych urządzeń (np. taczki budowlane, taśmociągi) materiały budowlane.
14. I wiele innych...

Na wesoło

Praca własna... Uwaga: W tekstach podanych powyżej dotyczących **zadań i umiejętności zawodowych** z pewnością pojawiły się nowe niezrozumiałe sformułowania, spróbuj je rozszyfrować, korzystając z pomocy rodziców, nauczyciela, doradcy zawodowego, Internetu, literatury.

CZĘŚĆ 4. PODSTAWOWE NARZĘDZIA PRACY W ZAWODZIE

W tej części wymienione zostały podstawowe narzędzia pracy charakterystyczne dla opisywanego zawodu.

Podstawowe narzędzia pracy w zawodzie

Do pracy w zawodzie murarza niezbędne są:

Nazwa narzędzia	Opis
kielnia	służy do nakładania i rozprowadzania zaprawy murarskiej
młotek murarski	dzięki niemu murarz rozbija cegły na mniejsze kawałki, „dobija” cegły kładzione na zaprawę murarską, wbija gwoździe
paca do zaprawy	stosuje się ją do wyrównywania i wygładzania narzuconej zaprawy na mur
poziomica	służy do sprawdzania poziomu i pionu murów
pion murarski	można nim sprawdzić pion zbudowanego muru
miara metrowa	stosujemy ją do mierzenia np. długości postawionego muru, wyznaczenia długości obcinanej cegły
kalfas (kastro)	pojemnik na zaprawę
taczka	służy do przewożenia zaprawy i materiałów budowlanych
betoniarka	służy do mieszania zaprawy, betonu

CZĘŚĆ 5. CECHY PSYCHOFIZYCZNE

Charakterystyka psychofizyczna wymagań zawodu zawiera opis tych cech osobowości, zdolności i zainteresowań, które są charakterystyczne dla danego typu pracy. Zostały sformułowane w formie pytań, na które będzie w teście odpowiadało Twoje Dziecko. Wykonanie testu daje wskazówkę, czy dana praca odpowiada jego predyspozycjom.

Cechy psychofizyczne

Test samooceny 1/3

Decydując się na podjęcie pracy w zawodzie murarza, powinniśmy przede wszystkim wziąć pod uwagę swoje możliwości, cechy osobowości, temperamentu, swoje zainteresowania, uzdolnienia i wymagania fizyczne.

Przed przystąpieniem do testu przygotuj kartkę papieru i ołówek lub długopis.

Następnie przeczytaj uważnie poniższy tekst z cechami psychofizycznymi oraz wymaganiami fizycznymi i zdrowotnymi, a następnie oceń siebie pod kątem ich spełniania.

Wyniki zapisz na przygotowanej kartce.

Uwaga: Nie ma sensu zaznaczać nieprawdy, gdyż w ten sposób oszukiwałbyś sam siebie.

Praca własna...

Uwaga: W podanych treściach jest prawdopodobnie dużo nowych niezrozumiałych sformułowań, spróbuj je rozszyfrować.

Cechy psychofizyczne – test samooceny 2/3

Lp.	Cechy osobowości, wymagania fizyczne	Tak	Nie
1	Czy możesz powiedzieć o sobie, że jesteś cierpliwy i wytrwały?	1	0
2	Czy nie masz skłonności do bałaganiarstwa?	1	0
3	Czy potrafisz przez dłuższy czas (np. 2 godziny) skoncentrować się na wykonywaniu tych samych czynności?	1	0
4	Czy Twoją mocną stroną jest zręczność rąk i w związku z tym potrafisz sprawnie i szybko wykonywać różne czynności przy ich użyciu?	1	0
5	Czy zaliczylibyś siebie do osób niemających lęku wysokości?	1	0
6	Jak sądzisz, czy jesteś odporny na długotrwały wysiłek fizyczny i mógłbyś np. przez 2 godziny (z przerwami) podawać cegły ważące 1,5 kg?	1	0
7	Czy możesz o sobie powiedzieć, że masz zainteresowania typowo techniczne?	1	0
8	Czy masz dobrze rozwiniętą wyobraźnię przestrzenną i patrząc np. na projekt budynku, jesteś w stanie wyobrazić sobie to, co przedstawia?	1	0
9	Czy spostrzegawczość i refleks to Twoje mocne strony?	1	0
10	Czy na podstawie obserwacji własnego zachowania w klasie uważasz, że masz umiejętności niezbędne do współpracy w grupie oraz potrafisz nawiązać kontakt z innymi ludźmi?	1	0

Dodaj wszystkie punkty i w okienku zsumuj swój łączny wynik.

Razem punktów:

Cechy psychofizyczne – test samooceny 3/3

Klucz odpowiedzi.

Jeśli uzyskałeś:

Od 7 do 10 punktów – Twoje odpowiedzi sugerują, że prawdopodobnie jest to zawód, który możesz wziąć pod uwagę w swoich wyborach. Zawsze jednak warto dokładnie przemyśleć decyzję i skonsultować się z doradcą zawodowym.

Od 4 do 6 punktów – możesz rozważyć ten wybór, ale zastanów się – być może istnieją zawody lepiej dopasowane do Twoich cech osobowości i wymagań fizycznych. Ewentualnie zbierz więcej informacji na temat danego zawodu i ponownie je przeanalizuj. Zawsze warto dokładnie przemyśleć decyzję i skonsultować się z doradcą zawodowym.

Od 0 do 3 punktów – zastanów się, może warto przyrzeć się dokładnie innym zawodom, bliższym Twoim predyspozycjom. Zachęcamy także do zbierania kolejnych informacji, które ułatwią Ci podjęcie decyzji. Zawsze warto przemyśleć ją dokładnie i skonsultować się z doradcą zawodowym.

Na wesoło

CZĘŚĆ 6. PRZECIWWSKAZANIA ZDROWOTNE

W tej części Twoje Dziecko poprzez wykonanie prostego minitestu może zapoznać się z przeciwwskazaniami do wykonywania pracy w danym zawodzie.

Przeciwwskazania zdrowotne

Decydując się na podjęcie pracy w zawodzie **murarz**, powinniśmy także wziąć pod uwagę przeciwwskazania zdrowotne.

Test samooceny 1/3

Przed przystąpieniem do zrobienia testu przygotuj kartkę papieru i ołówek lub długopis.

Następnie przeczytaj uważnie poniższy tekst zawierający przeciwwskazania zdrowotne, a następnie oceń siebie pod kątem ich spełniania. Wyniki zapisz na przygotowanej kartce.

Uwaga: Nie ma sensu wybierać nieprawdziwe odpowiedzi, gdyż w ten sposób oszukiwałbyś sam siebie.

Uwaga: Zamieszczone treści zawierają dużo sformułowań medycznych, zanim na nie odpowiesz, postaraj się je wyjaśnić.

Przeciwwskazania zdrowotne – test samooceny 2/3

Lp.	Przeciwwskazania zdrowotne	Tak	Nie
1	Czy masz skłonność do alergii i uczuleń?	0	1
2	Czy chorujesz na padaczkę?	0	1
3	Czy odczuwasz czasem zawroty głowy?	0	1
4	Czy przydarzyły Ci się w niedawnej przeszłości sytuacje, w których zemdłałeś?	0	1
5	Czy zaliczylibyś siebie do osób mających lęk wysokości?	0	1
6	Czy cierpisz na znaczną wadę słuchu i nie słyszysz poleceń osób stojących w pobliżu?	0	1
7	Czy chorowałeś ostatnio na przewlekłe choroby płuc czy też oskrzeli?	0	1
8	Czy masz wadę serca, która uniemożliwia Ci wykonywanie ciężkich prac fizycznych?	0	1
9	Czy cierpisz zna choroby ograniczające ruchy Twoich rąk, np. na reumatyzm?	0	1

Przeciwwskazania zdrowotne – test samooceny 3/3

Klucz odpowiedzi

W przypadku, gdy **choć raz**, odpowiadając na powyższe pytania, **wybrałeś** wariant „**TAK**”, musisz się skontaktować z lekarzem medycyny pracy, który będzie w stanie stwierdzić, czy masz przeciwwskazania zdrowotne do wykonywania pracy w zawodzie **murarza**.

Pamiętaj, że istnieje dużo więcej przeciwwskazań do pracy w zawodzie, zatem warto, abyś dokonując wyborów zawodowych, szczególnie zapoznał się z tymi przeciwwskazaniami. Zawsze możesz też skonsultować się z doradcą zawodowym.

Na wesoło

CZĘŚĆ 7. KSZTAŁCENIE W ZAWODZIE

W tej części charakterystyki zamieszczone zostały informacje o: ścieżkach kształcenia w zawodzie, czasie trwania nauki, warunkach, jakie należy spełnić, aby wstąpić do szkoły, możliwości podwyższania kwalifikacji (kontynuacji nauki po ukończeniu danej szkoły); wymaganiach formalnych, jakie należy spełnić, aby rozpocząć naukę w danym typie szkół, przedmiotach charakterystycznych dla zawodu, sposobach potwierdzenia kwalifikacji zawodowych nabytych w szkole lub rzemiośle.

Kształcenie w zawodzie murarza

1. Aby pracować w zawodzie murarza, możesz:

- 1.1. Jako absolwent gimnazjum – wybrać trzyletnią **zasadniczą szkołę zawodową**.
- 1.2. Jako absolwent trzyletniego liceum ogólnokształcącego, trzyletniego liceum profilowanego, czteroletniego technikum, dwuletniego liceum uzupełniającego lub trzyletniego technikum uzupełniającego – wybrać **jednoroczną szkołę policealną**.
- 1.3. Po ukończeniu zasadniczej szkoły zawodowej – kontynuować naukę w trzyletnim **technikum uzupełniającym**, a po uzyskaniu matury – podjąć naukę na uczelni wyższej.
- 1.4. Pracując w zawodzie, po 3 latach przygotować się do **egzaminu czeladniczego** organizowanego przez **Związek Rzemiosła Polskiego**, następnie zdać **egzamin mistrzowski**, a po kolejnych kilku latach – przystąpić do **egzaminu na uprawnienia budowlane**.

2. Co zrobić, aby rozpocząć naukę w zasadniczej szkole zawodowej?

Należy złożyć następujące dokumenty: świadectwo potwierdzające ukończenie gimnazjum (lub dawnej ośmioletniej szkoły podstawowej) oraz zaświadczenie lekarskie potwierdzające brak przeciwwskazań do wykonywania zawodu murarza. Zasadnicze szkoły zawodowe przyjmują uczniów, którzy nie ukończyli 18. roku życia.

Kształcenie w zawodzie murarza

3. Czego będziesz się uczył w zasadniczej szkole zawodowej, przygotowując się do wykonywania zawodu murarza?

W ramach modułu:

- 3.1. **Techniczne podstawy budownictwa:** posługiwanie się podstawowymi pojęciami z zakresu budownictwa; przestrzeganie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony środowiska; rozpoznawanie podstawowych materiałów budowlanych; posługiwanie się dokumentacją techniczną; zasad magazynowania, składowania i transportowania materiałów budowlanych.
- 3.2. **Technologia murarstwa:** stosowania przepisów bhp przy wykonywaniu robót murarskich; organizowania stanowiska pracy murarza; dobierania materiałów, narzędzi i sprzętu do robót murarskich; wykonywania zapraw budowlanych i betonów; wykonywania murów nośnych z różnych materiałów, o różnej grubości i konstrukcji; wykonywania murów z przewodami kominowymi i kominów wolno stojących; wykonywania ścian działowych z różnych materiałów; wykonywania sklepień, nadproży i stropów murarskich; wykonywania gzymsów i układów rolkowych; wykonywania okładzin ściennych z ceramiki i kamienia; napraw, remontów i rozbiórek konstrukcji murowych.
- 3.3. **Technologia tynkarstwa:** wykonywania tynków wewnętrznych i zewnętrznych oraz specjalnych.
- 3.4. **Technologia prac pomocniczych:** wykonywania robót zbrojarskich i betoniarских, ciesielskich, izolacji; osadzania stolarki, ślusarki i innych elementów w murze.

Kształcenie w zawodzie murarza

4. Z jakich podręczników będziesz się uczył w zasadniczej szkole zawodowej, przygotowując się do wykonywania zawodu murarza?

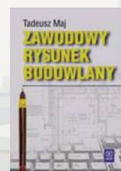
Przykładowe:

Martinek W. Szymański E.,
Murarstwo i tynkarstwo.
Technologia, WSIP, 1999.

Kettler K., Murarstwo, cz. 1
(2. REA, 2002).

Maj T., Zawodowy rysunek
budowlany, WSIP, 2008.

Kaczkowska A., Murarz,
Wydawnictwo KaBe, 2008.

Kształcenie w zawodzie

Praca własna...

1. Poszukaj w najbliższej okolicy adresów szkół zawodowych, w których możesz podjąć naukę w zawodzie murarza. Zapisz je, a następnie zapoznaj się z ich ofertą edukacyjną. Możesz to zrobić na kilka sposobów:
- 1) odnaleźć strony szkół zawodowych w Internecie,
- 2) przeglądać poradniki, w których zaprezentowano ofertę szkół ponadgimnazjalnych,
- 3) rozmawiać ze znajomymi pracującymi w zawodzie lub z kolegami uczącymi się w danym zawodzie
- 4) i najtrudniejsze – wybierz się do szkoły, by na miejscu zrobić wywiad.

Dokumenty potwierdzające Twoją aktywność w poszukiwaniu informacji o zawodzie sukcesywnie wkładaj do teczeki.

2. Zapoznaj się z ofertą Związku Rzemiosła Polskiego (www.zrp.pl).

Na wesoło

CZĘŚĆ 8. RYNEK PRACY

W części poświęconej rynkowi pracy omówione są typowe stanowiska pracy w zawodzie, pokrewne stanowiska pracy/zawody, w których możliwe jest podjęcie zatrudnienia, możliwość samozatrudnienia.

Część ta zawiera także ćwiczenie, które zachęca ucznia do samodzielnego poszukiwania informacji charakteryzujących rynek pracy.

Rynek pracy

Czy wiesz, że:

- 1) Typowymi stanowiskami pracy w zawodzie **murarza** są: pomocnik murarza, murarz, tynkarz, brygadzysta.
- 2) Pokrewnymi stanowiskami pracy, na których może pracować **murarz**, są: zbrojarz, cieśla budowlany, betoniarz, kierownik budowy, inspektor nadzoru budowlanego, geodeta, kamieniarz, posadzkarz, glazurnik.
- 3) **Murarz** może **poszukiwać pracy** w firmach branży budowlanej, rzemieślniczych zakładach remontowo-budowlanych. Może także prowadzić własną firmę budowlaną lub remontowo-budowlaną.

Rynek pracy

Na wesoło

Praca własna...

1. Czy są problemy ze znalezieniem pracy w zawodzie murarza?

Na to pytanie samodzielnie poszukaj odpowiedzi. W tym celu możesz przeprowadzić wywiady z kilkoma osobami, najlepiej z murarzami pracującymi na własny rachunek lub zatrudnionymi w czyjejś firmie. Jeżeli nie masz takiej możliwości, sięgnij po informacje z gazet (np. po ogłoszenia o pracę) lub z Internetu. Wyniki zapisz w tabeli przygotowanej przez siebie według poniższego wzorca.

Lp.	Źródło informacji (ogłoszenie – gazeta, ogłoszenie – Internet)	Najważniejsze informacje o zawodzie w skrócie (zadania zawodowe, cechy osobowości, wynagrodzenie)
1		
2		
3		

Dodatkowo możesz zapoznać się z opracowaniami statystycznymi zamieszczonymi przez urzędy pracy. Takie zbiorcze opracowanie znajdziesz na portalu Publicznych Służb Zatrudnienia (www.psz.praca.gov.pl, patrz zakładka: „Informacje o rynku pracy”).

CZĘŚĆ 9. ŹRÓDŁA INFORMACJI

W tej części wymieniono podstawowe źródła informacji o zawodzie, które pozwolą Twojemu Dziecku na samodzielne prowadzenie dalszych poszukiwań i które wykorzystywane zostały do opracowania danej charakterystyki.

Źródła informacji

I. Interesujące źródła informacji:

Jeżeli chcesz pogłębić wiedzę na temat świata zawodów, możliwości kształcenia, to zachęcamy do przejścia informacji zawartych w publikacjach wskazanych w zakładce „Polecane publikacje”.

II. Czasopisma specjalistyczne:

- 1) **Murator** (<http://www.murator-dom.pl>, 17 lipca 2009).
- 2) **Atlas Budowlany** (<http://www.atlas.com.pl/atlasbudowlany>, 17 lipca 2009).
- 3) **Materiały Budowlane** (<http://www.materiałybudowlane.info.pl>, 17 lipca 2009).
- 4) 2009).

Źródła informacji

III. Przy opracowywaniu charakterystyki wykorzystaliśmy poniższe źródła informacji:

- 1) **Doradca 2000 – przewodnik po zawodach. Murarz** (<https://doradca.praca.gov.pl/d2k5/zawody?action=show&ppzid=385>, 17 lipca 2009).
- 2) **Informator o egzaminie potwierdzającym kwalifikacje zawodowe. Murarz**, Centralna Komisja Egzaminacyjna Warszawa, Okręgowa Komisja Egzaminacyjna Jaworzno, 2004 (http://www.cke-bip.wbp.pl/assets/files/infor_ZAW_ZSZmurarz.pdf, stan na: 17 lipca 2009).
- 3) Karkoszka T., Kulczycka A., Kuana A., Redlich A., **Modułowy program nauczania. Murarz 712[06]**, MEN, Warszawa 2001 (<http://www.kowezu.edu.pl/programy/programy.php>, 17 lipca 2009).
- 4) **Klasyfikacja zawodów i specjalności – opis zawodu; Murarz** (http://www.praca.gov.pl/pages/klasyfikacja_zawodow2.php?klasyfikacja_zawodow_id=1288, 17 lipca 2009).
- 5) Lelińska K., Gruza M., Soltysieńska G. (red.), **Zawody szkolnictwa zawodowego. Vademecum informacyjne doradcy zawodowego**, MEN, Warszawa 2005. s. 281–282.
- 6) Olech B., Wojewoda K., Żurek M., **Krajowy standard kwalifikacji zawodowych. Murarz (712102)**, MPIPŚ, Warszawa 2006.
- 7) **Podstawa programowa kształcenia w zawodzie murarz**, MEN, Warszawa 2009.

Źródła informacji

Akty prawne:

1. **Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 8 grudnia 2004 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz zakresu jej stosowania** (Dz.U. 2004 nr 265, poz. 2644, z późn. zm.).
2. **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 czerwca 2007 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego** (Dz.U. nr 124, poz. 860, z późn. zm.).

Na wesoło

SAMOBADANIE

Program komputerowy zawiera narzędzie do samodiagnozowania wykonane dla uczniów w celu badania zainteresowań zawodowych. Wykonanie testu pomoże Twojemu Dziecku określić i lepiej rozpoznać własne zainteresowania zawodowe. Pamiętaj jednak, że wynik badania ma charakter pomocniczy i nie można go traktować jako jednoznaczną diagnozę. Warto zachęcić Dziecko, by wynik ten skonsultowało z doradcą zawodowym lub potraktować go jako punkt wyjścia do refleksji, dyskusji na temat planów Dziecka związanych ze ścieżką zawodową.

Po zalogowaniu uczeń ma możliwość przeprowadzenia testu oraz, jeśli nie pracuje w profilu gość, zapisania wyników, które staną się dostępne dla nauczyciela i rodzica. W trybie gość uczeń może przeprowadzać diagnozowanie, lecz program nie umożliwi zapisu wypełnionego testu, ponieważ użytkownik nie jest jednoznacznie zidentyfikowany.

Po wybraniu przycisku samobadanie zostanie wyświetlona informacja wstępna wraz z przyciskiem rozpocznij samobadanie. Po wybraniu przycisku zostanie wyświetlony test samodiagnozowania przygotowany dla profilu zalogowanego użytkownika.

Badanie składa się z 3 wystandaryzowanych kwestionariuszy dedykowanych określonej grupie użytkowników. Na pytania testowe uczeń odpowiada Tak – 1 punkt, Nie – 0 punktów. Im większa ilość punktów, tym dany typ zainteresowań bardziej odpowiada określonemu użytkownikowi.

Przy uruchomieniu testu samodiagnozowania program komputerowy sprawdzi, do jakiego rodzaju szkoły należy uczeń i przyporządkuje mu odpowiedni test do samobadania. Po wypełnieniu testu składającego się z określonej listy pytań należy wybrać przycisk sprawdź rozwiązanie. Jeżeli odpowiedzi na wszystkie pytania zostały zaznaczone przez użytkownika, program komputerowy wygeneruje podsumowanie badania. Jeżeli uczeń użytkuje program w trybie zalogowany, ma dodatkowe możliwości zapisania testu przy użyciu przycisku zapisz rozwiązanie lub jeśli nie ukończył testu przy ostatnim użytkowaniu programu i dokonał jego zapisu, może przy użyciu przycisku otwórz rozwiązanie wyświetlić jego zawartość wraz z odpowiedziami udzielonymi dotychczas.

MATERIAŁY METODYCZNE

Dostęp do materiałów metodycznych w postaci przewodników edukacyjnych dla ucznia i nauczyciela oraz poradnika dla rodzica zależy od profilu użytkownika zalogowanego w programie komputerowym.

Poniżej przedstawiamy, jakie materiały są dostępne dla poszczególnych typów użytkowników.

Nazwa profilu	Opis
Uczeń	Dostęp do przewodnika edukacyjnego dla ucznia.
Rodzic	Dostęp do poradnika dla rodzica. Dostęp do przewodnika edukacyjnego dla ucznia.
Nauczyciel	Dostęp do przewodnika edukacyjnego dla nauczyciela. Dostęp do poradnika dla rodzica. Dostęp do przewodnika edukacyjnego dla ucznia.

Aby uzyskać dostęp do materiałów, należy wybrać przycisk *materiały metodyczne* oraz z listy rozwijanej wybrać określoną opcję. Następnie wyświetlona zostanie informacja wstępna wraz z przyciskiem *materiały metodyczne*, który należy wybrać, aby dotrzeć do oczekiwanych informacji.

POLECANE PUBLIKACJE

Polecane publikacje są zbiorem informacji uzupełniających zbiór materiałów opracowanych w ramach projektu. Dostęp do publikacji dla użytkowników mających login i hasło lub wykorzystujących profil typu gość jest nieograniczony.

Aby uzyskać dostęp do publikacji należy wybrać przycisk *polecane publikacje*. Następnie wyświetlona zostanie informacja wstępna wraz z przyciskiem *polecane publikacje*, który należy wybrać, aby dotrzeć do oczekiwanych informacji.

PANEL RODZICA

Panel rodzica dostępny jest po podaniu danych dostępowych i zalogowaniu do programu komputerowego. W górnym prawym rogu rodzic/opiekun po wybraniu przycisku *panel rodzica* może wyświetlić dane ucznia. W celu zamknięcia okna należy użyć przycisku *zamknij*.

SPRAWDZANIE WYNIKÓW BADANIA TWOJEGO DZIECKA

W przypadku, gdy do konta uczeń zostało przypisane konto rodzic, istnieje możliwość przy wykorzystaniu programu komputerowego zweryfikowania testu samodiagnozowania ucznia. Aby dokonać sprawdzenia wyniku, należy przy użyciu danych dostępowych zalogować się do programu komputerowego i w profilu rodzic/opiekun, wybierając przycisk *panel rodzica*, wyświetlić informacje o uczniu oraz wybrać przycisk *sprawdź wynik badania ucznia*. Jeżeli uczeń wypełnił test, zostanie on wyświetlony, w przeciwnym razie program komputerowy wyświetli stosowny komunikat *uczeń nie wypełnił jeszcze testu samodiagnozowania*.

IV. JAK WSPIERAĆ DZIECKO W PROCESIE ROZWOJU ZAWODOWEGO? – WSKAZÓWKI DLA RODZICÓW

Zapewne często zastanawiasz się, kim zostanie Twoje dziecko, gdy dorośnie. Jaką szkołę skończy, jaki zawód wybierze, czy znajdzie sobie dobrą i satysfakcjonującą pracę. Im mniejsze dziecko, tym pozornie więcej czasu pozostało na podjęcie decyzji o wyborze zawodu, ścieżki kształcenia, kierunku kariery zawodowej. Rzeczywiście, ostateczne decyzje zapadają w drodze kształtowania się tożsamości młodego człowieka, pod wpływem wielu czynników wpływających na niego w różnych okresach życia. Jednak pierwsze zetknięcie się ze światem zawodów, z wyobrażeniem o nich i o tym, kim chciałbym zostać, jak dorosnę, pojawia się już u kilkulatek. Małec zaciekawiony światem często fantazjuje na temat tego, kim będzie, gdy dorośnie i właśnie podczas pierwszych kilku lat życia wyrabia sobie wyobrażenie o pewnych zawodach, jednymi się fascynuje, inne zupełnie go nie ciekawią.

To właśnie od Ciebie – mądrego Rodzica – w dużej mierze zależy, jak Twoje dziecko wejdzie w świat zawodów, jak rozwinie swoją zawodową tożsamość i w końcu – jak potoczy się jego kariera zawodowa, gdy dorośnie. Warto zatem od najmłodszych lat zadbać o to, by wyposażyć własne dziecko w wiedzę, umiejętności, rozwinąć w nim postawy, które pomogą mu kształtować własną tożsamość zawodową i w konsekwencji dokonać właściwego wyboru ścieżki zawodowej. Zapewne jako mądry Rodzic, który czuje na sobie odpowiedzialność za swoją pociechę i chce dla niej jak najlepiej, intuicyjnie wyczuwasz, w jaki sposób najlepiej dotrzeć do własnego dziecka, jak najskuteczniej je wspierać.

Dlatego też zachęcamy Cię, byś zapoznał się z poniższym materiałem, w którym możesz znaleźć trochę informacji, wskazówek i praktycznych porad na temat wspierania dziecka w procesie rozwoju zawodowego.

NAJPIERW TROCHĘ TEORII...

ROZWÓJ ZAWODOWY CZŁOWIEKA

Skuteczna pomoc dziecku w rozpoznawaniu własnych predyspozycji, zainteresowań i możliwości oraz wspieranie go w planowaniu ścieżki kariery wymaga od rodzica uwagi i troski na każdym etapie rozwoju dziecka. Warto uświadomić sobie przebieg procesu rozwoju zawodowego, by jak najlepiej dostosować rodzaj wsparcia do etapu rozwoju, na jakim znajduje się dziecko.

Donald E. Super, jeden z kluczowych znawców tematu, skoncentrował się na periodyzacji rozwoju zawodowego. Zwrócił uwagę na dość oczywisty już dziś fakt, że rozwój zawodowy nie zaczyna się od podjęcia nauki czy pierwszej pracy, lecz od dzieciństwa. Jego zdaniem proces poszukiwań zawodowych to kompromis między zdolnościami i zainteresowaniami człowieka a realiami życia.

Super wyróżnił 5 stadiów rozwoju zawodowego¹:

- I. STADIUM ROŚNIĘCIA – do 14. roku życia
- II. STADIUM EKSPLOKACJI – 15–24 lata
- III. STADIUM STABILIZACJI – 25–44 lata
- IV. STADIUM ZACHOWANIA STATUS QUO – 45–64 lata
- V. STADIUM SCHYŁKOWE – powyżej 65. roku życia

Pierwsze stadium – STADIUM ROŚNIĘCIA – trwa do 14. roku życia i dzieli się na następujące podokresy:

1. Stadium fantazji – do 10 lat.

To okres, kiedy dzieci tworzą pierwsze wyobrażenia o zawodach, określają pierwsze preferencje zawodowe (np. pragną zostać w przyszłości policjantem, strażakiem, kierowcą), naśladują czynności zaobserwowane u osób dorosłych w swoich dziecięcych zabawach.

2. Zainteresowań – 11–12 lat.

To okres dużej zmienności i różnorodności wyborów, podejmowania licznych próbnych decyzji, za którymi często stoi ciekawość, zainteresowania.

¹ Kaczyńska H, Gromek-Kotulska E., *Charakterystyka psychologiczna i etapy rozwoju zawodowego młodzieży gimnazjalnej. Wspierająca rola wychowawcy*, [w:] *Decyzje młodzieży dotyczące przyszłości edukacyjno-zawodowej. Materiały pomocnicze dla nauczycieli i pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznej*, red. Kaczyńska H. Pierzgalski A., *Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Doradztwa Zawodowego i dla Dzieci z Wadami Rozwojowymi*, Łódź 2001.

3. Zdolności – 13–14 lat.

W tym okresie jednostka zaczyna coraz lepiej poznawać siebie, zastanawiać się nad tym, co potrafi robić, formułuje wstępne wybory.

Drugie stadium – STADIUM EKSPLOKACJI – trwa od 15. do 24. roku życia i dzieli się na następujące podokresy:

1. Próbowania – 15–17 lat.

W tym czasie młodzież dokonuje pierwszych wyborów ról zawodowych. Odnosi je do swoich zdolności, temperamentu, zainteresowań, cech charakteru, stanu zdrowia, oczekiwań co do osobistych i społecznych korzyści wynikających z danego typu pracy.

2. Przejściowy – 18–21 lat.

To okres konfrontowania samego siebie z przekonaniami o rzeczywistości zawodowej.

3. Próby – 22–24 lata.

Ten okres to czas, w którym człowiek wypróbowuje pracę swojego życia.

Trzecie stadium – STADIUM STABILIZACJI – trwa od 25. do 44. roku życia i dzieli się na następujące podokresy:

1. Doświadczenia – 25–30 lat – czas, w którym zdobywa się doświadczenie zawodowe.

2. Stabilizacji – 31–44 lata – najbardziej twórcze lata pracy.

Czwarte stadium – STADIUM ZACHOWANIA STATUS QUO – trwa od 55. do 64. roku życia.

I ostatnie stadium – STADIUM SCHYŁKOWE, które zaczyna się powyżej 65. roku życia i obejmuje 2 podokresy

1. Osłabienie – 65–70 lat – czas, w którym praca musi być stopniowo dopasowywana do zmniejszających się możliwości.

2. Wycofywanie się – powyżej 70. roku życia, kiedy jednostka powoli wycofuje się z życia zawodowego.

To, na jakim etapie rozwoju zawodowego znajduje się młoda osoba, powinno być jednym z głównych czynników decydujących o sposobach wsparcia. Warto pamiętać, by wspierając dziecko na drodze rozwoju zawodowego, uwzględnić możliwości i ograniczenia wynikające z tego etapu rozwoju. Zawsze warto też zachęcić dziecko do tego, by korzystało z form wsparcia adekwatnych do danego

etapu rozwojowego. W przypadku małych dzieci może być to zapewnienie im możliwości uczestnictwa w spotkaniach z przedstawicielami różnych zawodów (np. organizowanymi przez przedszkola czy w zakresie własnym), oglądanie i czytanie książeczek o zawodach dla małych dzieci itp. W przypadku dzieci starszych, warto zachęcić je do korzystania z pomocy doradcy zawodowego czy pedagoga szkolnego, który pomoże pokierować rozwojem zawodowym i udzieli właściwych form wsparcia.

CO WPŁYWA NA ROZWÓJ ZAWODOWY I DECYZJE ZAWODOWE DZIECKA?

Czynników, które kształtują rozwój zawodowy dziecka i wpływają na jego decyzje jest bardzo wiele, począwszy od sytuacji rodzinnej i stosunków pomiędzy członkami rodziny, statusu socjoekonomicznego rodziny, miejsca zamieszkania, przekazywanych wartości, poprzez indywidualne predyspozycje i zainteresowania dziecka, wpływ otoczenia, szkoły, grupy rówieśniczej itd.

Różne koncepcje zwracają uwagę na różne z tych czynników. Na przykład, według teorii D.E. Supera, na rozwój zawodowy jednostki, a tym samym rozwój jej kariery, wpływają 3 grupy czynników:

- czynnik roli, który wiąże się z pojęciem „ja”, określeniem tożsamości i określonej roli zawodowej,
- czynniki osobowościowe jednostki, takie jak zainteresowania, zdolności, preferencje, wartości i postawy,
- czynniki sytuacyjne, które tkwią w środowisku jednostki wyrażające położenie społeczno-ekonomiczne rodziców, postawę rodziców wobec dziecka, miejsce zamieszkania, rynek pracy.

W innej koncepcji opracowanej przez Annę Roe pojawia się pogląd, że na wybory zawodowe dziecka wpływają postawy rodziców. Według autorki koncepcji zainteresowania zawodowe rozwijają się w wyniku interakcji między dorosłymi a dziećmi. Opisała ona 3 rodzaje relacji rodzic – dziecko:

1. Emocjonalna koncentracja na dziecku.
2. Unikanie dziecka.
3. Akceptacja dziecka.

Pierwsza relacja – emocjonalna koncentracja na dziecku – może przybrać postać nadopiekuńczości (rodzice spełniają życzenia i żądania dziecka lub wręcz podejmują za nie różne działania) bądź stawiania nadmiernych, wygórowanych wymagań (i w ten sposób nakłaniania do uległości i zależności). Zdaniem Anny Roe,

dzieci, które funkcjonowały w takich relacjach z rodzicami, jako dorośli odczuwają potrzebę uzyskiwania nagród, wybierają zawody, które zapewniają uznanie innych.

Unikanie dziecka to postawa, która może objawiać się jego lekceważeniem (kiedy rodzice zabezpieczają potrzeby dziecka w ograniczonym zakresie) bądź odrzuceniem (kiedy nie podejmują żadnych działań w kierunku zaspokojenia potrzeb dziecka). Zdaniem Anny Roe, dzieci, których rodzice przejawiali postawę unikania, wybierają kariery naukowe bądź zawody techniczne, związane z rzeczami.

Ostatnia postawa – akceptacja dziecka – może mieć charakter doraźny lub kochający i w obu przypadkach wspiera niezależność dziecka. Dzieci, których rodzice przejawiali postawę akceptującą, najczęściej, zdaniem Roe, wybierają zawody, które integrują osobiste i niepersonalne aspekty życia².

Niewątpliwie czynników, które kształtują tożsamość zawodową dziecka, jest bardzo wiele. Warto mieć świadomość ich wpływu na rozwój zawodowy dziecka i wspierać je na każdym jego etapie w racjonalnym planowaniu, które te czynniki określa.

Kiedy zastanowisz się już, na jakim etapie rozwoju jest Twoje Dziecko, jakie czynniki wpływają na ten rozwój, warto przyrzeć się, jakie są mocne i słabe strony Twojego Dziecka, czym się interesuje, w jakim kierunku przejawia zdolności. Pomogą Ci w tym wskazówki i ćwiczenia zgromadzone dalej.

² A. Paszkowska-Rogacz, *Psychologiczne podstawy wyboru zawodu. Przegląd koncepcji teoretycznych*, KOWEŻiU, Warszawa 2003.

MOCNE STRONY TWOJEGO DZIECKA

Jako mądry i odpowiedzialny Rodzic, na pewno najlepiej potrafisz rozpoznać i rozwijać zdolności swojego Dziecka, jego mocne strony.

Poniżej zgromadziliśmy pytania, które pomogą Ci pogłębić refleksję na temat zdolności, umiejętności i mocnych stron Twojego dziecka oraz doskonalenia sposobów, w jakie je wspierasz. Swoje odpowiedzi możesz zanotować.

Zastanów się też, jak możesz mądrze pokierować swoim dzieckiem tak, by w procesie planowania ścieżki zawodowej wykorzystało swoje mocne strony.

Jakie zdolności przejawia Twoje Dziecko?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Po czym to poznajesz?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

[illegible]

Wykonywanie jakich zadań sprawia Twojemu Dziecku największą przyjemność?

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

Czym Twoje Dziecko interesuje się najbardziej?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Które z cech Twojego Dziecka wydają Ci się najbardziej przydatne z pespektywy jego przyszłej kariery zawodowej? Dlaczego?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Za co Twoje Dziecko jest najczęściej chwalone?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Co uważasz za największe osiągnięcie Twojego Dziecka?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Jak możesz doskonalić sposoby wspierania Twojego Dziecka w rozwoju zawodowym?

This image shows a full page of a document template designed for handwriting practice or general note-taking. It consists of approximately 28 evenly spaced horizontal dotted lines across the entire width of the page. The background is plain white, and there are no margins, headers, footers, or other markings present.

SŁABE STRONY TWOJEGO DZIECKA

Aby najlepiej wspierać Dziecko w rozwoju, warto też uświadomić sobie, z czym radzi sobie gorzej, w jakich obszarach jest słabsze, które warto pomóc mu rozwijać.

Poniżej zgromadziliśmy pytania, które pomogą Ci pogłębić refleksję na temat słabszych stron Twojego Dziecka. Swoje odpowiedzi możesz zanotować.

Jakie kwestie Twojemu Dziecku przychodzą z większą trudnością? W czym jest słabsze?

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

Po czym to poznajesz?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wykonywanie jakich zadań sprawia Twojemu Dziecku największą trudność?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Co najmniej interesuje Twoje Dziecko?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Które ze słabszych stron Twojego Dziecka warto Twoim zdaniem rozwijać?
Dlaczego?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Jak możesz pomóc Twojemu Dziecku rozwijać słabsze strony?

This image shows a full page of a document template designed for handwriting practice or general note-taking. It consists of approximately 28 evenly spaced horizontal dotted lines across the entire width of the page. There are no margins, headers, footers, or other markings present.

JAK NAUCZYĆ DZIECKO PLANOWAĆ?

Jako odpowiedzialny Rodzic na pewno wiesz, jak ważna dla przyszłej kariery zawodowej Twojego Dziecka jest umiejętność planowania. Aby skutecznie planować i realizować swoje cele, ważne jest kształtowanie tej umiejętności rzez całe życie, w różnych sytuacjach. Warto, abyś pomógł Twojemu Dziecku kształtować tę umiejętność w różnych sytuacjach w życiu, tak, by później łatwiej było mu ją wykorzystać w sytuacjach o charakterze zawodowym.

A zatem jak nauczyć Dziecko planować, na co zwrócić uwagę?

Po pierwsze, pamiętaj – sama umiejętność planowania nie wystarczy. Dziecko musi wiedzieć, jak ją wykorzystać i mieć predyspozycje psychiczne do radzenia sobie z trudnościami. Niezwykle ważne jest zatem kształtowanie w Dziecku wszelkich umiejętności i postaw, które przydadzą mu się w drodze realizacji celów, m.in.:

- wiary we własne możliwości,
- odporności na wysiłek, krytykę,
- determinacji w dążeniu do celu,
- koncentracji na celu,
- umiejętności poszukiwania potrzebnych informacji i wsparcia oraz korzystania z nich,
- umiejętności zarządzania czasem,
- umiejętności komunikowania się z innymi,
- umiejętności radzenia sobie z niepowodzeniami.

Po drugie – pamiętaj – im więcej sytuacji, w których Dziecko nabywa nawyku planowania, tym większa szansa, że będzie z łatwością planowało ważne wydarzenia w swoim życiu, takie jak ukończenie określonej szkoły, wybór zawodu itp.

Dlatego też warto w każdej drobnej sytuacji planować razem z Dzieckiem, pozwolić mu tworzyć własne, nawet najmniejsze plany. Po to, by kształtować i utralać umiejętność planowania, można zaplanować praktycznie wszystko: wakacje, wycieczkę, Świąta, Urodziny kogoś z rodziny czy nawet wyjazd nad rzekę. Ważne, by przygotowując najmniejszy nawet plan, pamiętać o kilku ważnych kwestiach.

Przede wszystkim trzeba bardzo precyzyjnie określić CEL.

DOPIERO WTEDY, KIEDY CEL JEST JASNO OKREŚLONY, ZDEFINIOWANY, ISTNIEJE SZANSA NA JEGO REALIZACJĘ. KIEDY ZDEFINIUJEMY JUZ CEL, MOŻNA PRZYSTĄPIĆ DO OPRACOWANIA PLANU.

Po pierwsze, pamiętaj! Cokolwiek planujesz z Dzieckiem, warto ten plan zapisać. Znacznie łatwiej będzie wtedy Dziecku skupić się na celach i wyobrazić sobie, co należy zrobić, by zrealizować cel. W razie potrzeby łatwiej też dokonać zmian w planie. Zapisanie planu pomaga także uporządkować plany, jest rodzajem kontraktu, który Dziecko zawiera z Tobą lub z samym sobą. W przypadku małych Dzieci taki plan może mieć postać rysowaną – Dziecko może swój cel narysować, np. przygotowując obrazek przedstawiający Waszą Rodzinę na wakacjach.

Kiedy już pomożesz Dziecku określić cel, zachęć je do tego, byście wspólnie zastanowili się nad kilkoma rzeczami:

Po pierwsze, co właściwie musi być zrobione, by osiągnąć cel, jakie działania powinny być podjęte. Zachęć Dziecko, by wypisało wszystko, co uważa za niezbędne. Wspólnie zastanówcie się, co rzeczywiście trzeba zrobić, czego zabrakło.

Następnie wspólnie ustalcie, kto odpowiada za poszczególne elementy planu, za kolejne działania, kto i co dokładnie powinien zrobić. Określcie terminy wykonania zadań.

Kiedy już wiadomo, co musi być zrobione, aby zrealizować plan i kto powinien to zrobić, zastanów się z Dzieckiem i wynotujcie, co może wam w tym pomóc. Skupcie się zarówno na zasobach wewnętrznych, takich jak np. mocne strony i umiejętności Dziecka, które będą przydatne w realizacji planu, jak na zasobach zewnętrznych (wsparcie innych osób: rodziny, nauczyciela, odpowiednie informacje, oszczędności – w zależności od charakteru planu i celu do realizacji). Staraj się zachęcić Dziecko, by uwzględniło wszystko, co może mu pomóc zrealizować cel.

Staraj się budować w nim postawę wytrwałości w dążeniu do celu. Zadbaj, by Twoje Dziecko, przystępując do tworzenia planu:

1. Określiło termin realizacji celu. Zabezpieczyło czas dodatkowy na okoliczności, których nie da się przewidzieć.
2. Zaplanowało kolejne działania i terminy ich realizacji
3. Określiło, jakiego wsparcia potrzebuje. Kto może mu pomóc? Jakie informacje musi zdobyć?
4. Zastanowiło się, w jaki sposób sprawdzi, czy osiągnęło cel.

Pamiętaj! Im więcej okoliczności i sytuacji uwzględnionych zostanie w planie, tym większa szansa na powodzenie w jego realizacji.

Kolejna ważna kwestia to dobrze określone cele – cel główny – ostateczny, do którego się zmierza, oraz cele szczegółowe, czyli poszczególne drobniejsze cele, które trzeba osiągnąć, żeby zrealizować cel główny.

Skup się na tym, by pomóc Dziecku dobrze określić cele szczegółowe – im bardziej precyzyjnie będą określone, tym łatwiej i efektywniej dojdiesz do celu głównego.

Na każdym etapie realizacji celów koniecznie określajcie granice czasowe, doprecyzujcie, kiedy wykonane zostaną poszczególne kroki, podjęte konkretne działania, zrealizowane cele szczegółowe.

Zachęć Dziecko, by zastanowiło się też nad tym, po czym pozna, że zrealizowało cele, co będzie dla niego dowodem sukcesu na poszczególnych etapach.

Zadbaj o to, by poszczególne etapy wynikały jedno z drugich i nie wykluczały się wzajemnie. Każdy mniejszy cel powinien przybliżać do realizacji celu głównego.

Pamiętaj też – plan powinien być realny i możliwy do wykonania oraz zbudowany tak, by z łatwością można było go zmienić, w przypadku pojawienia się nieprzewidzianych przeszkód i trudności.

Jeśli uznasz, że to potrzebne, zawsze możesz skorzystać także z pomocy specjalisty – doradcy zawodowego.

Poniżej zamieszczone jest ćwiczenie, które pomoże Twojemu Dziecku uczyć się planowania. Starsze Dzieci mogą wykonać je samodzielnie, młodsze – z Twoją pomocą.

MÓJ PLAN

Postaraj się wstępnie sformułować swój cel. Zapisz go.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wynotuj zasoby wewnętrzne (swoje mocne strony, umiejętności itp.) i zewnętrzne (wsparcie rodziny, odpowiednie informacje itp.), które masz, i które mogą ułatwić Ci realizację celu.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Określ termin realizacji celu. Zabezpiecz czas dodatkowy na okoliczności, których nie da się przewidzieć.

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

Zaplanuj kolejne działania i terminy ich realizacji.

Działanie	Termin realizacji

Działanie	Termin realizacji

Określ, jakiego wsparcia potrzebujesz. Kto może Ci pomóc? Jakie informacje musisz zdobyć?

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

Zastanów się, w jaki sposób sprawdzisz, czy osiągnąłeś cel.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Na koniec zastanów się, czy chciałbyś coś poprawić w swoich notatkach, coś zmienić. Uwagi zanotuj.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

V. ZAKOŃCZENIE

Kiedy już omówiliśmy wybrane kwestie dotyczące wspierania Dziecka w procesie rozwoju zawodowego, warto podkreślić jedną kwestię. Wspieranie dziecka w rozwoju zawodowym to nie akt jednorazowy, nie pewien rodzaj pomocy, której udzielamy w momentach przejściowych, takich jak wybór gimnazjów, szkoły ponadgimnazjalnej czy studiów. To proces, który trwa cały czas, jest nieodłącznym elementem wychowania Dziecka. Towarzystwo Dziecku na każdym etapie życia, pokazywanie mu świata, wspieranie w dokonywaniu kluczowych wyborów, ale nie decydowanie za nie, to zadanie każdego Rodzica.

Ty jako Rodzic jesteś i możesz być najlepszym przewodnikiem i przyjacielem dla swojego Dziecka w największej podróży, jaką jest życie.

PAMIĘTAJ!

Zawsze, jeżeli uznasz to za potrzebne i będziesz potrzebował pomocy we wspieraniu Dziecka w procesie planowania kariery zawodowej, możesz skorzystać z fachowej pomocy w tym zakresie. W tym celu możesz udać się do jednej z instytucji, które w ramach świadczonych usług oferują usługi z zakresu poradnictwa zawodowego, takich jak:

- poradnie psychologiczno-pedagogiczne,
- szkolne ośrodki kariery,
- powiatowe urzędy pracy,
- ochotnicze hufce pracy,
- gminne centra informacji,
- centra edukacji i pracy młodzieży,
- centra informacji i planowania kariery zawodowej,
- instytucje niepubliczne świadczące usługi z zakresu poradnictwa zawodowego.

Na zakończenie zamieszczamy 2 mądre i ważne cytaty, które mogą stać się cenną wskazówką, jak w takiej podróży towarzyszyć Dziecku dobrze i mądrze, oraz wykaz publikacji, do których warto zajrzeć, by stawać się jeszcze bardziej świadomym Rodzicem.

APEL TWOJEGO DZIECKA

Nie psuj mnie. Dobrze wiem, że nie powinienem mieć tego wszystkiego, czego się domagam. To tylko próba sił z mojej strony.

Nie bój się stanowczości. Właśnie tego potrzebuję – poczucia bezpieczeństwa.

Nie bagatelizuj moich złych nawyków. Tylko ty możesz pomóc mi zwalczyć zło, póki jest to jeszcze w ogóle możliwe.

Nie rób ze mnie większego dziecka, niż jestem. To sprawia, że przyjmuję postawę głupio dorosłą.

Nie zwracaj mi uwagi przy innych ludziach, jeśli nie jest to absolutnie konieczne. O wiele bardziej przejmuję się tym, co mówisz, jeśli rozmawiamy w cztery oczy.

Nie wmawiaj mi, że błędy, które popełniam, są grzechem. To zagraża mojemu poczuciu wartości.

Nie chroń mnie przed konsekwencjami. Czasami dobrze jest nauczyć się rzeczy bolesnych i nieprzyjemnych.

Nie przejmuj się za bardzo, gdy mówię, że cię nienawidzę. To nie ty jesteś moim wrogiem, lecz twoja miażdżąca przewaga.

Nie zwracaj zbytnej uwagi na moje drobne dolegliwości. Czasami wykorzystuję je, by przyciągnąć twoją uwagę.

Nie zrządz. W przeciwnym razie muszę się przed tobą bronić i robię się głuchy.

Nie dawaj mi obietnic bez pokrycia. Czuję się przeraźliwie tłamszony, kiedy nic z tego wszystkiego nie wychodzi.

Nie zapominaj, że jeszcze trudno mi jest precyzyjnie wyrazić myśli. To dlatego nie zawsze się rozumiemy.

Nie sprawdzaj z uporem maniaka mojej uczciwości. Zbyt łatwo strach zmusza mnie do kłamstwa.

Nie bądź niekonsekwentny. To mnie oglupia i wtedy tracę całą moją wiarę w ciebie.

Nie odtrącaj mnie, gdy dręcę cię pytaniami. Może się wkrótce okazać, że zamiast prosić cię o wyjaśnienia, poszukam ich gdzie indziej.

Nie wmawiaj mi, że moje lęki są głupie. One po prostu są.

Nie rób z siebie nieskazitelnego ideału. Prawda na twój temat byłaby w przyszłości nie do zniesienia. Nie wyobrażaj sobie, że przepraszając mnie, stracisz autorytet. Za uczciwą grę umiem podziękować miłością, o jakiej nawet ci się nie śniło.

Nie zapominaj, że uwielbiam wszelkiego rodzaju eksperymenty. To po prostu mój sposób na życie, więc przymknij na to oko.

Nie bądź ślepy i przyznaj, że ja też rosnę. Wiem, jak trudno dotrzymać mi kroku w tym galopie, ale zrób, co możesz, żeby nam się to udało

Nie bój się miłości. Nigdy.

Janusz Korczak

GDYBYM MOGŁA JESZCZE RAZ WYCHOWAĆ DZIECKO

Gdybym mogła od nowa wychować dziecko, częściej używałabym palca do malowania, a rzadziej do wytykania.

Mniej bym upominała, a bardziej dbała o bliski kontakt.

Zamiast patrzeć stale na zegarek, patrzyłabym na to, co robi.

Wiedziałabym mniej, lecz za to umiałabym okazać troskę.

Robilibyśmy więcej wycieczek i puszczali więcej latawców.

Przestałabym odgrywać poważną, a zaczęła poważnie się bawić.

Przebiegłabym więcej pól i obejrzała więcej gwiazd.

Rzadziej bym szarpała, a częściej przytulała.

Rzadziej byłabym nieugięta, a częściej wspierała.

Budowałabym najpierw poczucie własnej wartości, a dopiero potem dom.

Nie uczyłabym zamiłowania do władzy, lecz potęgi miłości.

Diane Loomans, Full Esteem Ahead
(z książki G. Dryden, J. Vos, *Rewolucja w uczeniu*, s. 230)

WARTO PRZECZYTAĆ

- Anderson S., *Jak wytrzymać z rodzicami*, Nasza Księgarnia, Warszawa 1998.
- Bandler R., Grinder J., Satir V., *Zmieniamy się wraz z rodzinami. O zdrowej komunikacji*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 1999.
- Beil B., *Dziecko grzeczne i niegrzeczne*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 2000.
- Biddulph S., Biddulph S., *Jeszcze więcej sekretów szczęśliwego dzieciństwa*, Dom Wydawniczy Rebis, Poznań 1988.
- Biddulph S., *Sekrety szczęśliwego dzieciństwa*, Dom Wydawniczy Rebis, Poznań 1997.
- Bińczycka J., *Między swobodą a przemocą w wychowaniu*, Oficyna Wyd. „Impuls”, Kraków 1997.
- Bloomfield H., Felder L., *W zgodzie z rodzicami*, Zysk i S-ka, Poznań.
- Brauner A., Brauner F., *Dziecko zagubione w rzeczywistości*, WSiP, Warszawa 1993.
- Braun-Gałkowska M., *Psychologia domowa*, Warmińskie Wydawnictwo Diecezjalne, Olsztyn 1990.
- Brejnak W., *Kocham i wychowuję. Poradnik dla rodziców i nauczycieli*, Oficyna Wydawnicza Adam, Warszawa 1993.
- Briddock B., *ABC pomysłowych rodziców*, Dom Wydawniczy Rebis, Poznań 1998.
- Bryant P., Colman A., *Psychologia rozwojowa*, Zysk i S-ka, Poznań 1997.
- Brzezińska A., Lutomski G., *Dziecko w świecie ludzi i przedmiotów*, Zysk i S-ka, Poznań 1994.
- Callaway P., *Tatusiu, wysadziłem szopę*, Vocatio, Warszawa 1996.
- Cambell R., *Sztuka zrozumienia, czyli jak naprawdę kochać swoje dziecko*, Vocatio, Warszawa 1999.
- Campbell R., *Sztuka akceptacji, czyli jak po prostu kochać swego nastolatka*, Vocatio, Warszawa 1999.
- Carlson R., *Dzieci, rodzice i szczęście*, Wyd. „Ravi”, Łódź 1995.
- Cramer B., *Zawód dziecko*, Wydawnictwo WAB, Warszawa 1994.
- Dąbrowska J., *Bez stresu z dziećmi*, Agencja Wydawnicza Jacek Santorski, Warszawa 1993.
- Dobson J., *Jak budować poczucie własnej wartości w swoim dziecku*, Pojednanie, Lublin 1993.

- Dobson J., *Przygotowanie do dojrzałości*, Vocatio, Warszawa 1997.
- Dobson J., *Uparte dziecko*, „Alfa-Omega” Wyd. Ruchu Wielkiego Posłannictwa, Warszawa 1978.
- Dobson J., *Zmęczonym rodzicom*, Wyd. „Rodzinny Krąg”, Warszawa 1993.
- Dolto F., Dolto-Tolitch C., *Porozmawiajmy o dojrzewaniu. Kompleks Homara*, WSiP, Warszawa 1996.
- Eichelberg W., *Jak wychowywać szczęśliwe dzieci?*, Wyd. „Intra”, Warszawa 1994.
- Elliot M., *Jak być dobrymi rodzicami. 501 rad*, Wyd. „Amber”, Warszawa 1997.
- Faber A., Mazlish E., *Jak mówić do nastolatków, żeby nas słuchały. Jak słuchać, żeby z nami rozmawiały*, Media Rodzina, Poznań 2006.
- Faber A., Mazlish E., *Jak mówić, żeby dzieci nas słuchały, jak słuchać, żeby dzieci do nas mówiły*, Media Rodzina, Poznań 2001.
- Faber A., Mazlish E., *Jak mówić, żeby dzieci nas słuchały*, materiały do zajęć warsztatowych, Media Rodzina, Poznań 2006.
- Faber A., Mazlish E., *Jak mówić, żeby dzieci się uczyły w domu i w szkole. Co powinni wiedzieć rodzice i nauczyciele*, Media Rodzina, Poznań 2002.
- Faber A., Mazlish E., *Rodzeństwo bez rywalizacji. Jak pomóc własnym dzieciom żyć w zgodzie, by samemu żyć z godnością*, Media Rodzina, Poznań 2000.
- Faber A., Mazlish E., *Wyzwoleni rodzice, wyzwolone dzieci. Twoja droga do szczęśliwej rodziny*, Media Rodzina, Poznań 1998.
- Field D., *Osobowości rodzinne*, Logos, Warszawa 1996.
- Filipczuk H., *Rodzice i dzieci dorastające*, Nasza Księgarnia, Warszawa 1987.
- Forehand R., Long N., *Jak wychowywać uparte dziecko*, Bis, Warszawa 1998.
- Forward S., *Toksyczni rodzice*, Agencja Wydawnicza Jacek Santorski, Warszawa 1992.
- Frączek A., Pufal-Struzik I., *Agresja wśród dzieci i młodzieży*, Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP, Kielce 1996.
- Furman E., *Jak wspierać dziecko w rozwoju. Podręcznik psychoanalizy dla rodziców*, Agencja Wydawnicza Jacek Santorski, Warszawa 1994.
- Gaś Z., *Pomoc psychologiczna młodzieży*, WSiP, Warszawa 1995.
- Geiger H., *Co wyrośnie z naszych dzieci*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1979.

- Ghazal M., *Zjedz zupkę i... bądź cicho*, PWN, Warszawa 1995.
- Ginott H., *Między rodzicami a dziećmi*, Media Rodzina of Poznań, Poznań 1998.
- Gordon T., *Wychowanie bez porażek*, IW PAX, Warszawa 2000.
- Gordon T., *Wychowanie w samodyscyplinie*, IW PAX, Warszawa 1997.
- Grygielski M., *Style komunikacji rodzicielskiej a identyfikacja dzieci z rodzicami*, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1999.
- Gurycka A., *O sztuce wychowywania. Dla wychowawców i nauczycieli*, CODN, Warszawa 1997.
- Harmisch G., *Podróże w wyobraźni*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 2001.
- Hauck P., *Jak dobrze wychowywać dziecko*, Książka i Wiedza, Warszawa 1997.
- Hostetler J., *Dopóki nie jest za późno. Poradnik dla rodziców*, Edytor, Katowice 1995.
- Houghton B., *Dobre dziecko. Jak sprawić, by nasze dzieci odróżniały dobro od zła*, Moderski i S-ka, Poznań 1999.
- Hughes J., *Czy mój króliczek pójdzie do nieba i inne kłopotliwe pytania dziecięce*, Vocatio, Warszawa 1995.
- Ilg F., Bates Ames L., Baker S., *Rozwój psychiczny dziecka od 0 do 10 lat*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 1994.
- Ilg F., Bates Ames L., Baker S., *Rozwój psychiczny dziecka od 10 do 14 lat*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 1998.
- Kasten H., *Rodzeństwo. Ideały, rywale, powiernicy*, PWN, Warszawa 1997.
- Klimas-Kuchtowa E., *Jak lepiej rozumieć i wychowywać dziecko*, Wydawnictwo Fortis, Kraków 1993.
- Klink J., *Wierzyć z dziećmi*, IW PAX, Warszawa 1995.
- Korczak J., *Jak kochać dziecko*, Agencja Wydawnicza Jacek Santorski, Warszawa 1998.
- Kosińska E., *Rodzice, a szkoła. Krótki poradnik psychologiczny*, Rubikon, Kraków 1999.
- Kozłowska A., *Jak pomóc własnemu dziecku*, WSiP, Warszawa 1990.
- Kozłowska A., *O trudnościach w wychowywaniu dziecka*, WSiP, Warszawa 1991.
- Kozłowska A., *Znaczenie relacji rodzinnych dla pozytywnego rozwoju dziecka. Diagnoza i terapia*, CMPPP, Warszawa 2000.

Kreutz M., *Kształcenie charakteru. Wskazówki praktyczne*, Katolicki Ośrodek Wydawniczy Veritas.

Lee Carter W., *Gniewny nastolatek*, Wydawnictwo Księży Marianów, Warszawa 1997.

Lee Carter W., *Wzrastanie i rozwój dziecka*, WSiP, Warszawa 1987.

Leite J., Parrish K., *Wychowanie skuteczne. 10 przykazań dla rodziców*, WSiP, Warszawa 1994.

Levis D., *Jak wychowywać zdolne dziecko*, PZWL, Warszawa 1971.

Liedloff J., *Jak wychowywać dziecko, żeby było szczęśliwe*, Dom Wydawniczo-Księgarski Kos, Katowice 1995.

Lipnicka B., *Kształtowanie zdolności i talentu dziecka. Wspierająca funkcja rodziców*, „Barbara”, Kraków 2000.

Mac Donald G., *Najlepsze miejsce pod słońcem, czyli o właściwym czasie i miejscu do budowania charakteru dziecka*, Vocatio, Warszawa 1994.

Mac Gregor C., *Gry i zabawy rodzinne*, „Signum”, Warszawa 1995.

Mac Kenzie R., *Kiedy pozwolić, kiedy zabronić dzieciom od 2 do 16 lat. Jasne reguły pomagające wychowywać*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2001.

Madrova E., *Spróbuj być dzieckiem*, WSiP, Warszawa 1989.

Markowska D., Powell A., *Twoje dziecko jest inteligentne. Jak poznać i rozwijać jego umysł*, KiW, Warszawa 1998.

Maxwell R., *Dzieci, alkohol, narkotyki*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 1994.

McCombs B., Pape J., *Uczeń trudny. Jak skłonić go do nauki*, PIW, Warszawa 1997.

Meggille D., *Być szczęśliwym w rodzinie*, Wyd. M, Kraków 1998.

Mellibruda-Mieścicka L., *Być matką, dorosłych dzieci*, Intra, Warszawa 1993.

Merżan I., *Czy mnie kochasz mamo?*, Nasza Księgarnia, Warszawa 1964.

Mezzena G., *Rodzice i dzieci. Poradnik psychologiczny*, Wyd. M, Kraków 1989.

Miller A., *Dramat udanego dziecka. Studia nad powrotem do prawdziwego ja*, Agencja Wydawnicza Jacek Santorski, Warszawa 1994.

Miller A., *Zniewolone dzieciństwo. Ukryte źródła tyranii*, Media Rodzina of Poznań, Poznań 1999.

- Monburquette J., *ABC... komunikacji w rodzinie. Książka dla rodziców, którzy nie mają czasu na czytanie*, Wyd. M, Kraków 1997.
- Nakoneczna D., *Kształcenie wielostronne stymulujące rozwój uzdolnień*, WSiP, Warszawa 1980.
- Obuchowska I., *Drogi dorastania. Psychologia okresu dorastania dla rodziców i wychowawców*, WSiP, Warszawa 1996.
- Obuchowska I., *Kochać i rozumieć. Ciąg dalszy*, Media Rodzina, Poznań 2000.
- Okoń W., *Wszystko o wychowaniu*, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 1999.
- Ostrowska K., *Wokół rozwoju osobowości i systemu wartości*, Wyd. CMPPP, Warszawa 1998.
- Ozimek E., *Wychowanie – potrzeba dziecka – zadanie domu i szkoły*, Oficyna Współczesna, Poznań 1999.
- Paleg K., *Dziesięć rzeczy, które powinni wiedzieć wszyscy rodzice*, Rebus, Poznań 2000.
- Pauling P., *Szczęśliwe dzieci, czyli udane wychowanie*, „Jedność”, Kielce 2000.
- Pecyna M., *Rodzinne uwarunkowania zachowań dzieci w świetle psychologii klinicznej*, WSiP, Warszawa 1998.
- Pellegrino P., *Mali dziś, dorośli jutro*, Wydawnictwo Salezjańskie, Warszawa 1995.
- Penvco G., *Młodzież. Miłość i seksualność*, Wydawnictwo WAM, Kraków 1996.
- Pipher M., *Bezpieczny dom. Dlaczego warto walczyć o rodzinę*, Media Rodzina of Poznań, Poznań 1999.
- Pipher M., *Ocalić Ofelię. Jak chronić osobowość dorastających dziewcząt*, Media Rodzina of Poznań, Poznań 1998.
- Pomykała W., *Vademecum dla rodziców dzieci od lat 6 do 10*, Wydawnictwo „Oświata i Wychowanie”, Warszawa 1987.
- Prekop J., Schweizer Ch., *Niespokojne dzieci. Poradnik dla zaniepokojonych rodziców*, Media Rodzina, Poznań 1997.
- Prekop J., *Mały tyran*, Agencja Wydawnicza Jacek Santorski, Warszawa 1993.
- Przetacznik-Gierowska M., Włodarski Z., *Psychologia Wychowawcza*, tom I i II, PIW, Warszawa 1998.
- Puchała E., Sakowska J., *Szkoła dla rodziców i wychowawców. Materiały pomocnicze dla prowadzących zajęcia. Część II*, CMPPP, Warszawa 2003.

Pulikowski J. , Urbaniak G., Urbaniak A., *Młodzi i miłość*, Oficyna Współczesna, Wrocław 1997.

Rembowski J., *Więzi uczuciowe w rodzinie*, PWN, Warszawa 1972.

Renz-Polster H., Menche N., Schäffler A., *Encyklopedia zdrowia dziecka*, Media Rodzina, Poznań 2008.

Richardson R., Richardson L., *Najstarsze, średnie, najmłodsze. Jak kolejność urodzin wpływa na Twój charakter*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 1999.

Rimm S.B., *Mądre wychowanie. Jak wychowywać szczęśliwe dziecko, które bez trudu poradzi sobie w szkole i w życiu*, Moderski i S-ka, Poznań 1999.

Rodzice i dzieci. Psychologiczny obraz sytuacji problemowych, red. E. Milewska, A. Szymanowska, CMPPP, Warszawa 2000.

Romaniuk K., *Być matką według Biblii*, Warszawa 1998.

Romaniuk K., *Być ojcem według Biblii*, Warszawa 1998.

Rybczyńska I., *Jak kochać córkę*, „Skorpion”, Warszawa 1995.

Rylke H. , Klimowicz G., *Szkoła dla ucznia. Jak uczyć życia z ludźmi*, WSiP, Warszawa 1992.

Ryś M., *Konflikty w rodzinie. Niszczy czy budują?*, CMPPP, Warszawa 1994.

Samson A, *Moje dziecko mnie nie słucha*, Wydawnictwo „Twój Styl”, Warszawa 1994.

Samson A., *Książeczka dla przestraszonych rodziców*, Agencja Wydawnicza DICO, Warszawa 1996.

Santanche E., *Problemy naszych dzieci. Porady psychologa*, Wyd. M, Kraków 1996.

Schoenebeck H., *Antypedagogika. Być i wspierać zamiast wychowywać*, Agencja Wydawnicza Jacek Santorski, Warszawa 1993.

Seligman M., *Optymistyczne dziecko*, Media Rodzina of Poznań, Poznań 1997.

Seoane J.M.H., *Rodzice wobec buntu swych dzieci*, eSPe, Kraków 2001.

Sheld Ch., *Tato, obiecałeś ... czyli o sztuce postępowania z dziećmi*, „Vocatio”, Warszawa 1996.

Sichtermann B., *Nie, niee, nieee chcę!!! Problemy krnąbrnych dzieci i ich rodziców*, Agencja Wydawnicza Jacek Santorski, Warszawa 1994.

- Sikora A., Witecki K., *Środowisko rodzinne a poziom intelektualny młodzieży szkolnej*, Nasza Księgarnia, Warszawa 1971.
- Skygger R., Cleese J., *Żyć w rodzinie i przetrwać*, Agencja Wydawnicza Jacek Santorski, Warszawa 1992.
- Słyszowa S., *Rodzice o dzieciach uzdolnionych*, WSiP, Warszawa 1974.
- Smalley G., *Klucz do serca twojego dziecka*, Wyd. „Pojednanie”, Lublin 1995.
- Śliwerski B., *Współczesne teorie i nurty wychowania*, Oficyna Wyd. „Impuls”, Kraków 1998.
- Święcicka H., *Jest ktoś*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1978.
- Święcicka H., *Świat moich wartości*, Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej, Warszawa 1993.
- Święcicka H., *Twoje zdanie Łukaszu*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1981.
- Tejera de Meer M., *Dziecko i szkoła. Praktyczny poradnik dla rodziców, wychowawców i nauczycieli*, Wyd. M, Kraków 1997.
- Ulrich D., Dunne H., *Praca, miłość i rodzina*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 1996.
- Urbaniak A., *Wychowanie do miłości w domu i w szkole*, Oficyna Współczesna, Poznań 1999.
- Van den Brouck J., *Podręcznik dla dzieci, które mają trudnych rodziców*, WSiP, Warszawa 1995.
- Wilk J., *Współczesny wychowawca w stylu księdza Bosko*, Lublin 1998.
- Winnicott D., *Dzieci i ich matki*, Wyd. WAB, Warszawa 1994.
- Winnicott D., *Dziecko, jego rodzina i świat*, Agencja Wydawnicza Jacek Santorski, Warszawa 1993.
- Winnicott D., *Rozmawiając z rodzicami*, Wyd. WAB, Warszawa 1993.
- Woititz J., *Wymarzone dzieciństwo. Jak wychowywać szczęśliwe dziecko, unikając błędów naszych rodziców*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 1994.
- Wojciechowski M., *Psychologia narkomanii*, Laboratorium Psychologii stosowanej, Warszawa 1993.
- Wojcieszek K., *Stworzony i zrodzony...*, Wyd. „Navo”, Warszawa 2000.
- Wójcik E., *O wychowaniu dzieci i młodzieży*, Wydawnictwo Diecezjalne Peplin, Peplin 1993.

NOTATKI

[illegible]

[illegible]

www.poznajswiat.ecorys.pl

Publikacja bezpłatna